

Αριθμός 678/2005

**ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 9 Ιανουαρίου 2004, με την εξής σύνθεση: Χ. Γεραρής, Πρόεδρος, Η. Παπαγεωργίου, Π. Χριστόφορος, Ι. Μαρή, Γ. Παναγιωτόπουλος, Σ. Καραλής, Δ. Κωστόπουλος, Σ. Ρίζος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλιάς, Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας, Ν. Ρόζος, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Χ. Ράμμος, Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Π. Κοτσώνης, Μ. Καραμανάφ, Ι. Μαντζουράνης, Α. Σακελλαροπούλου, Α. Χριστοφορίδου, Γ. Σγουρόγλου, Α. Καραμιχαλέλης, Σύμβουλοι, Κ. Πισπιρίγκος, Ο. Παπαδοπούλου, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μιχ. Καλαντζής.

Για να δικάσει την από 7 Νοεμβρίου 1994 αίτηση:

του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.)», που εδρεύει στην Αθήνα (Καραγιώργη Σερβίας 4), το οποίο παρέστη με τους δικηγόρους: 1) Νίκο Αλιβιζάτο (Α.Μ. 6976) και 2) Χρ. Αργυρόπουλο (Α.Μ. 2198), που τους διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος του Τ.Ε.Ε. Ιωάννης Αλαβάνος και με απόφασή της η Διοικούσα Επιτροπή του Επιμελητηρίου,

κατά των Υπουργών: 1) Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και 2) Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, οι οποίοι παρέστησαν με τους: α) Χρ. Θωμόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους και β) Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

και κατά των παρεμβαινόντων: 1) νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΛΑΡΙΣΑΣ (Τ.Ε.Ι.-Λ)», που εδρεύει στην Λάρισα, το οποίο παρέστη με το δικηγόρο Α. Τέσσα (Α.Μ. 117 Δ.Σ. Λάρισας), που τον διόρισε με απόφασή του το Δ.Σ. του Τ.Ε.Ι. Λάρισας και 2) ενώσεως με την επωνυμία «Ένωση Ελλήνων Τεχνολόγων Μηχανικών (Ε.Ε.Τ.Ε.Μ.)», που εδρεύει στην Αθήνα (Μάρνη 44), η οποία παρέστη με τους δικηγόρους: 1) Αντ. Μανιτάκη (Α. Μ. 1428 Δ.Σ. Θεσσαλονίκης) και 2) Αθ. Μανίκα - Δήμαινα (Α.Μ. 8499), που τους διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος της Ε.Ε.Τ.Ε.Μ. Δημ. Δημόπουλος δυνάμει αποφάσεώς της.

Η πιο πάνω αίτηση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν, της υπ' αριθ. 1178/2003 παραπεμπτικής αποφάσεως του Δ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, προκειμένου να επιλύσει η Ολομέλεια το ζήτημα που αναφέρεται στην απόφαση.

Με την αίτηση αυτή το αιτούν τεχνολογικό ίδρυμα ζητεί να ακυρωθεί η παρ. 2 του άρθρου. 1 του π.δ. 318/1994(Α 167).

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου π. Κοτσώνη, η οποία αποτελεί και την εισήγηση του Τμήματος.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξούσιους του Τ.Ε.Ε., οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση και τους πληρεξούσιους των παρεμβαινόντων και τους αντιπροσώπους των Υπουργών, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα. του δικαστηρίου κ α ι

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα εισπραξής Δ.Ο.Υ. Δικ. Εισπράξεων Αθηνών 8670904-5/1994 και ειδικά έντυπα παραβόλου Α 2280568 και 5910362/1994).

2. Επειδή, καθ' ερμηνείαν της αιτήσεως, ζητείται η ακύρωση της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του π.δ. 318/1994 (Α 167), με το οποίο καθορίστηκαν τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων των Τμημάτων α/ Πολιτικών Δομικών Έργων, β/ Πολιτικών Έργων Υποδομής και γ/ Τοπογραφίας, της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.).

3. Επειδή, με τη 869/1998 απόφαση του Δ Τμήματος του Δικαστηρίου η εκδίκαση της υποθέσεως ανεβλήθη, λόγω μη αποστολής από τη Διοίκηση του σχετικού φακέλου, ενώ με την 1178/2003 απόφαση του ίδιου Τμήματος η υπόθεση παρεπέμφθη στην Ολομέλεια, λόγω σπουδαιότητας.

4. Επειδή, με έννομο συμφέρον παρεμβαίνουν: α/ η Ένωση Ελλήνων Τεχνολόγων Μηχανικών, σωματείο που, όπως προκύπτει από το καταστατικό του, έχει ως μέλη, μεταξύ άλλων, τους πτυχιούχους των Σχολών Τεχνολογικών Εφαρμογών των Τ.Ε.Ι. και β/ το Τ.Ε.Ι. Λάρισας, στο οποίο έχει ιδρυθεί Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών με Τμήμα Πολιτικών Έργων Υποδομής (βλ. απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ε5/652/1984, Β 99 και άρθρο 1 παρ. 3 περίπτ. ε του π.δ. 561/1985, Α 199).

5. Επειδή, στον ν. 1404/1983 (Α 173), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, ορίζεται, στο άρθρο 14 ότι «1. Ιδρύεται συμβούλιο τεχνολογικής εκπαίδευσης (Σ.Τ.Ε.), που εισηγείται στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για θέματα της τριτοβάθμιας τεχνολογικής εκπαίδευσης και ιδίως για: ... γ) Τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων των Τ.Ε.Ι. ... 2. Το Σ.Τ.Ε. αποτελείται από: α) Τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή εκπρόσωπό του, ως πρόεδρο. β) Έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Εργασίας, Υγείας και Πρόνοιας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, Πολιτισμού και Επιστημών, Έρευνας και Τεχνολογίας, Εμπορικής Ναυτιλίας και του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς και Αθλητισμού. γ) Έναν εκπρόσωπο του οργανισμού απασχολήσεως εργατικού δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.). δ) Έναν εκπρόσωπο του Κέντρου Προγραμματισμού και Ερευνών (ΚΕ.Π.Ε.). ε) Τον πρόεδρο που μετέχει στη γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας (Ε.Σ.Α.Π.). στ) Τους προέδρους των Τ.Ε.Ι. ζ) Από έναν εκπρόσωπο του τεχνικού, γεωτεχνικού, οικονομικού και καλλιτεχνικού επιμελητηρίου καθώς και του πανελλήνιου ιατρικού συλλόγου. η) Έναν εκπρόσωπο της Πανελλήνιας Ένωσης Πτυχιούχων Υπομηχανικών και Τεχνολόγων Μηχανικών (Π.Ε.Π.Υ.ΤΕ.Μ.) και έναν εκπρόσωπο από κάθε άλλη οργάνωση αποφοίτων Τ.Ε.Ι., κατά σχολή Τ.Ε.Ι., εφόσον υπάρχει πανελλήνια εκπροσώπηση. θ) Έναν κοινό εκπρόσωπο της ελληνικής μαθηματικής εταιρίας, της ένωσης Ελλήνων φυσικών, της ένωσης Ελλήνων χημικών, της πανελλήνιας ένωσης βιολόγων και της ένωσης γεωλόγων. ι) Έναν εκπρόσωπο της Ομοσπονδίας Λειτουργών Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ο.Λ.Τ.Ε.Ε.). ια) Έναν εκπρόσωπο της τοπικής αυτοδιοίκησης, που ορίζεται από την κεντρική ένωση δήμων και κοινοτήτων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.). ιβ) Από έναν εκπρόσωπο του συνδέσμου ελληνικών βιομηχανιών, του επαγγελματικού και βιοτεχνικού επιμελητηρίου και του εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου Αθηνών. ιγ) Από έναν εκπρόσωπο της γενικής συνομοσπονδίας εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.) και της πανελλήνιας συνομοσπονδίας γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.). ιδ) Πέντε (5) εκπροσώπους της εθνικής σπουδαστικής ένωσης Ελλάδας (Ε.Σ.Ε.Ε.) ιε) Από έναν εκπρόσωπο κάθε κόμματος που αντιπροσωπεύεται στη Βουλή. 3. ...» και στο άρθρο 25 παρ. 2 περίπτ. γ ότι «Στους πτυχιούχους των Τ.Ε.Ι. αναγνωρίζονται επαγγελματικά δικαιώματα, που καθορίζονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, μετά από γνώμη του Σ.Τ.Ε. ...».

6. Επειδή, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.) είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με μέλη τους διπλωματούχους του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου,

των πολυτεχνικών σχολών της χώρας και των ισοτίμων σχολών του εξωτερικού μετά τη λήψη της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος. Σκοπός του Τ.Ε.Ε. είναι η προαγωγή της επιστήμης στους τομείς που σχετίζονται με την ειδικότητα των μελών του και εν γένει της τεχνικής και της τεχνολογίας. Στο πλαίσιο του σκοπού αυτού το Τ.Ε.Ε. είναι ο τεχνικός σύμβουλος της Κυβερνήσεως και έχει, μεταξύ άλλων, την ευθύνη για την ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας, καθώς και για την αξιοποίηση, ανάπτυξη, προγραμματισμό και διάρθρωση του τεχνικού δυναμικού, σύμφωνα με τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας. Το Τ.Ε.Ε. επίσης μεριμνά για την απασχόληση, την κοινωνική ασφάλιση, την προαγωγή και την προστασία του κύρους των μελών του (βλ. άρθρα 1, 2 και 4 του π.δ. της 27.11/14.12.1926, Α 430, όπως τροποποιήθηκαν με τα αντίστοιχα άρθρα του ν. 1486/1984, Α 161 και το άρθρο 2 του π.δ. 512/1991, Α 190). Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις οικείες διατάξεις, το γνωστικό αντικείμενο και το περιεχόμενο των σπουδών των ανωτέρω τριών τμημάτων της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών των Τ.Ε.Ι. αντιστοιχούν, μερικώς, στο αντικείμενο των σπουδών τμημάτων των πολυτεχνικών σχολών, ενώ με τις προσβαλλόμενες διατάξεις του π.δ. 318/1994 απονέμονται σε πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. επαγγελματικά δικαιώματα αναφερόμενα και στα τρία στάδια της κατασκευαστικής διαδικασίας (μελέτη, επίβλεψη, κατασκευή), τομείς δηλ. στους οποίους δραστηριοποιούνται επαγγελματικά πτυχιούχοι πολυτεχνικών σχολών (βλ. άρθρο 2 παρ. 5 και 6 του Π.δ. 561/1985, Α 199, για τα Τμήματα Πολιτικών Δομικών Έργων και Πολιτικών Έργων Υποδομής και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ε5/5086/1984, Β 659, για το Τμήμα Τοπογραφίας). Ενόψει αυτών, το Τ.Ε.Ε., ισχυριζόμενο ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα εκδόθηκε κατά παράβαση της εξουσιοδοτικής διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 2 περίπτ. γ του ν. 1404/1983, άλλως κατά παράβαση του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος, με πρόδηλο έννομο συμφέρον ασκεί την κρινόμενη αίτηση, είναι δε αδιάφορη, από της απόψεως αυτής, η θέση που τυχόν έλαβε ο εκπρόσωπός του, ως μέλος του Συμβουλίου Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Σ.Τ.Ε.), κατά την επεξεργασία του σχετικού σχεδίου ενώπιον του γνωμοδοτικού αυτού οργάνου, σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 14 παρ. 2 περίπτ. του ν. 1404/1983. Τούτο διότι, κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως, οι «εκπρόσωποι» των διαφόρων φορέων που λαμβάνουν μέρος στο Σ.Τ.Ε. δεν εκφράζουν τη βούληση των φορέων αυτών και, επομένως, δεν τους δεσμεύουν. Ανεξαρτήτως πάντως από τα ανωτέρω, όπως προκύπτει από το από 11.1.1994 πρακτικό του Σ.Τ.Ε. (13η συνεδρίαση), το οποίο μνημονεύεται στο προοίμιο του προσβαλλομένου διατάγματος, ο εκπρόσωπος του αιτούντος (Θ. Δραγκιώτης) εξέφρασε την αντίθεσή του στις ρυθμίσεις του αντίστοιχου σχεδίου. Μειωθήσαν οι Σύμβουλοι Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Σακελλαρίου και Δ. Πετρούλιας, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Σύμφωνα με το Ν. 1404/1983 (άρθρ. 14 παρ. 2 και 25 παρ. 2) για τον καθορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. γνωμοδοτεί το Συμβούλιο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΣΤΕ), το οποίο συγκροτείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή "εκπρόσωπό" του, ως πρόεδρο και από έναν "εκπρόσωπο" των αναφερόμενων άλλων υπουργείων, νομικών προσώπων και λοιπών φορέων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος. Συνεπώς στη διαδικασία έκδοσης του προεδρικού διατάγματος μετέχει, κατά νόμον, και το Τ.Ε.Ε. ορίζοντας "εκπρόσωπό" του, ως μέλος του Σ.Τ.Ε. Ο εκπρόσωπος του Τ.Ε.Ε. καθώς και οι εκπρόσωποι των λοιπών νομικών προσώπων και φορέων, μέλη του Σ.Τ.Ε., ενεργούν όχι ατομικά αλλά για λογαριασμό των φορέων που εκπροσωπούν. Πρόκειται δηλαδή, κατά τη σαφή, έννοια και του χρησιμοποιούμενου νομικού όρου, έννοια του Ν. 1044/1983, για πρόσωπα εξουσιοδοτημένα να εκφράσουν τη βούληση των φορέων, των οποίων έχουν ορισθεί ως "εκπρόσωποι" στο Σ.Τ.Ε. και στην οποία βούληση των νομικών προσώπων αλλά και την υπεύθυνη θέση τους προφανώς απέβλεψε ο νομοθέτης. Και τούτο διότι, η προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 του Ν. 1404/1983 δεν προβλέπει ότι στο Σ.Τ.Ε. μετέχουν ως μέλη πρόσωπα απλώς υποδεικνυόμενα από το Τ.Ε.Ε. και τους λοιπούς φορείς, αλλά ρητώς ορίζει ότι το Σ. Τ. Ε. αποτελείται. Από «εκπροσώπους» των εν λόγω νομικών προσώπων. Επομένως, εάν το Τ.Ε.Ε. μετάσχει ανεπιφυλάκτως στη διαδικασία έκδοσης προεδρικού διατάγματος για τον καθορισμό

επαγγελματικών δικαιωμάτων πτυχιούχων Τ.Ε.Ι., δηλαδή εάν εκπρόσωπός του μετάσχει στη σύνθεση του Σ.Τ.Ε. που γνωμοδότησε για την έκδοση του διατάγματος, χωρίς να διατυπώσει αντιρρήσεις, όσον αφορά τη συνταγματικότητα και την εν γένει νομιμότητα των ρυθμίσεών του, τότε το Τεχνικό Επιμελητήριο στερείται εννόμου συμφέροντος, για την προσβολή του διατάγματος με αίτηση ακυρώσεως, αφού θα έχει συναινέσει στην έκδοσή του (πρβλ. ΣτΕ 1052, 1397, 1929/1982).

7. Επειδή, στο άρθρο 16 του Συντάγματος ορίζεται ότι «1. ... 2. Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους... 5. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. ...» 6. Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι δημόσιοι λειτουργοί. Το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό τους επιτελεί επίσης δημόσιο λειτουργήμα ... Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν μπορούν να παυθούν προτού λήξει σύμφωνα με το νόμο ο χρόνος υπηρεσίας τους παρά μόνο με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 88 παράγραφος 4 και ύστερα από απόφαση συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, όπως νόμος ορίζει. ... 7. Η επαγγελματική και κάθε άλλη ειδική εκπαίδευση παρέχεται από το Κράτος και με σχολές ανώτερης βαθμίδας για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο από τρία χρόνια, όπως προβλέπεται ειδικότερα από το νόμο, που ορίζει και τα επαγγελματικά δικαιώματα όσων αποφοιτούν από τις σχολές αυτές. 8. ...». Όπως έχει ήδη κριθεί (βλ. ΣτΕ 1958/2000, Όλ.), από τις διατάξεις αυτές του Συντάγματος προκύπτει ότι και η ανώτατη εκπαίδευση και η ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση ανήκουν μεν στην ίδια τρίτη βαθμίδα, διακρίνονται όμως σαφώς μεταξύ τους ως προς την αποστολή και την οργάνωση. Βασική αποστολή των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) είναι η καλλιέργεια της επιστήμης, που αναλύεται σε έρευνα και διδασκαλία. Αντιθέτως, η επαγγελματική εκπαίδευση που χορηγείται από σχολές ανώτερης βαθμίδας αποσκοπεί στη μετάδοση ειδικών γνώσεων και εμπειριών καταλλήλων για την άσκηση ορισμένου επαγγέλματος και αντιστοίχως στη δημιουργία στελεχών απαραίτητων για τη λειτουργία της σύγχρονης οικονομίας. Διαφορετική είναι και η οργανωτική διάρθρωση, αφού η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικώς σε ιδρύματα, υπό τη μορφή Ν.Π.Δ.Δ., με πλήρη αυτοδιοίκηση, από καθηγητές που απολαύουν προσωπικής ανεξαρτησίας ανάλογης με εκείνη των δικαστικών λειτουργών, ενώ η επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από «σχολές ανώτερης βαθμίδας» χωρίς συνταγματική κατοχύρωση της κρατικής νομικής μορφής των σχολών και του υπηρεσιακού καθεστώτος του διδακτικού προσωπικού. Παραλλήλως ο συντακτικός νομοθέτης έκρινε σκόπιμο να ενισχύσει τη διαφοροποίηση των δύο οργανωτικών σχημάτων, με τον περιορισμό της διάρκειας των σπουδών της ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης στα τρία έτη. Ο διαχωρισμός αυτός των Α.Ε.Ι. από τις σχολές ανώτερης βαθμίδας, που παρέχουν επαγγελματική ή άλλη ειδική εκπαίδευση, δεν μπορεί ούτε να ματαιωθεί αμέσως από τον κοινό νομοθέτη, με την εξίσωση αυτών, ούτε να καταστρατηγηθεί, με την παράταση του χρόνου σπουδών πέραν της συνταγματικώς οριζόμενης τριετίας και την ταυτόχρονη αλλοίωση του προγράμματος σπουδών, ώστε να μη παρέχεται σε αυτές η επιτασσύμενη από το Σύνταγμα επαγγελματική ή άλλη ειδική εκπαίδευση, αλλά εκπαίδευση προσομοιάζουσα προς την παρεχόμενη από τα Α.Ε.Ι.

8. Επειδή, η, κατά τα ανωτέρω, επιβαλλόμενη από το Σύνταγμα ποιοτική διαφοροποίηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης μεταξύ των αποφοίτων Α.Ε.Ι. και σχολών ανώτερης βαθμίδας και η πρόβλεψη για την έκδοση νόμου περί καθορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων μόνο για τους τελευταίους αυτούς αποφοίτους έχει ως συνέπεια το ότι, όταν, κατά την κείμενη νομοθεσία, για την άσκηση ορισμένου επαγγέλματος απαιτείται, ως τυπικό προσόν, η κατοχή πτυχίου Α.Ε.Ι., οι κάτοχοι του πτυχίου αυτού δραστηριοποιούνται, κατ' αρχήν, σε όλο το εύρος του αντίστοιχου επαγγέλματος, διεξάγοντας όλες τις δυνατές επαγγελματικές πράξεις, εκτός αν υπάρχει διαφορετική νομοθετική ρύθμιση. Αντίθετα, ο προβλεπόμενος στο άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος νόμος δεν μπορεί να ορίσει τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων

σχολών ανώτερης βαθμίδας κατά πλήρη εξομοίωση με τα αντίστοιχα δικαιώματα των αποφοίτων Α.Ε.Ι. που δραστηριοποιούνται στον ίδιο επαγγελματικό τομέα, διότι η εξομοίωση αυτή θα αναιρούσε την ανωτέρω ποιοτική διάκριση μεταξύ ανώτατης και ανώτερης εκπαίδευσης και θα καθιστούσε τα χορηγούμενα πτυχία ουσιαστικώς ισότιμα, ως αναγκαίους τίτλους για την άσκηση ορισμένου επαγγέλματος, κατά καταστρατήγηση του Συντάγματος. Δεν απαγορεύεται όμως ο εν λόγω νόμος να χορηγήσει στους αποφοίτους αυτούς το δικαίωμα να ασκούν ορισμένη επαγγελματική δραστηριότητα που ασκείται και από αποφοίτους Α.Ε.Ι. (αυτοδυνάμως ή σε συνεργασία με αυτούς), υπό την προϋπόθεση όμως να καθορίζεται κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο το είδος των επιτρεπομένων επαγγελματικών πράξεων και να προκύπτει, από τα στοιχεία που συνοδεύουν την, έκδοση του νόμου, ότι τα κριτήρια, με βάση τα οποία γίνεται ο καθορισμός αυτός, είναι αμιγώς γνωστικά, τελούν δηλαδή σε αντιστοιχία με τις θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις που οι εν λόγω απόφοιτοι έχουν πράγματι αποκομίσει από τις σπουδές τους. Έπεται ότι ο εν λόγω καθορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων δεν μπορεί να γίνεται με απλή παραπομπή στις διατάξεις που καθορίζουν το γνωστικό αντικείμενο και το πρόγραμμα σπουδών των οικείων τμημάτων των σχολών ανώτερης βαθμίδας, ή με αόριστη αναφορά στην ειδικότητα των αποφοίτων των σχολών αυτών. Κατά την ειδικότερη εξάλλου γνώμη της Συμβούλου Αικ. Χριστοφορίδου, από τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 16 του Συντάγματος ουδόλως επιβάλλεται, ως προϋπόθεση καθορισμού των εν λόγω επαγγελματικών δικαιωμάτων αποφοίτων Τ.Ε.Ι., ο διά νόμου αυτός καθορισμός να ενεργείται αναγκαίως και υποχρεωτικώς με την περιοριστική απαρίθμηση των κατ' ιδίαν επαγγελματικών πράξεων που επιτρέπεται να επιχειρούνται κατά την άσκηση του επαγγέλματος των αποφοίτων Τ.Ε.Ι. Αρκεί εν προκειμένω ο καθορισμός επαγγελματικών δικαιωμάτων να γίνεται με προσδιορισμό στο νόμο, κατά τρόπο σαφή, ειδικό και συγκεκριμένο, του αντικειμένου της επαγγελματικής δραστηριότητας κατά κατηγορίες ή τομείς αυτής, όπως άλλωστε τα ποιοτικά αυτά χαρακτηριστικά απαιτείται να διακρίνουν γενικώς κάθε κανονιστική ρύθμιση. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Σπ. Καραλής, Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας Ν. Μαρκουλάκης και Γ. Σγουρόγλου, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Από τη διάταξη της παραγρ. 7 του άρθρου 16 του Συντάγματος προκύπτει ότι, η επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να παρέχεται από το Κράτος και με σχολές ανώτερης βαθμίδας, με τον ρητώς όμως προβλεπόμενο περιορισμό, ότι η διάρκεια σπουδών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το χρονικό διάστημα μιας τριετίας. Παραλλήλως, με τη συνταγματική αυτή διάταξη επιβάλλεται ο καθορισμός με νόμο και των επαγγελματικών δικαιωμάτων όσων αποφοιτούν από τις σχολές αυτές. Και ενώ η διάταξη της παραγρ. 7 ορίζει επακριβώς τη χρονική διάρκεια των σπουδών στις εν λόγω σχολές, με συνέπεια και η ελάχιστη χρονική υπέρβαση της τριετίας να καθιστά τη σχετική ρύθμιση του νόμου αντισυνταγματική, αντιθέτως, όσον αφορά τα επαγγελματικά δικαιώματα, δεν επιβάλλεται από τη συνταγματική αυτή διάταξη ένας ορισμένος τρόπος καθορισμού τους, ούτε συνεπώς καμία ως προς το θέμα αυτό δέσμευση στον κοινό ή τον κανονιστικό νομοθέτη, πέραν βεβαίως από την, αυτονόητη άλλωστε, προϋπόθεση της αντιστοιχίας των καθοριζόμενων επαγγελματικών δικαιωμάτων προς το αντικείμενο σπουδών των αποφοίτων. Συνεπώς, ο νομοθέτης έχει πλήρη από τη διάταξη αυτή ευχέρεια να καθορίζει τα επαγγελματικά δικαιώματα, επιλέγοντας τον προσφορότερο, κατά την ελεύθερη εκτίμησή του, τρόπο προσδιορισμού αυτών, που πάντως πρέπει να είναι ειδικός και συγκεκριμένος, χωρίς όμως να επιβάλλεται από το Σύνταγμα ορισμένος τρόπος καθορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων, όπως με αναφορά των συγκεκριμένων "επαγγελματικών πράξεων" που μπορεί να εκτελούνται από τους πτυχιούχους σχολών ανώτερης βαθμίδας. Η ουσιαστική δε αυτή εκτίμηση του νομοθέτη (κοινού ή κανονιστικού), σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ελέγχεται μόνον στο μέτρο που η επιλεγείσα μέθοδος καθορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων κρίνεται από τον ακυρωτικό δικαστή προδήλως απρόσφορη, κατά κοινή πείρα, για το σκοπό αυτό. Κατά τα λοιπά, ο νομοθέτης προβαίνοντας στον προσδιορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων υπόκειται μόνον στους περιορισμούς που επιβάλλονται από την κατοχυρούμενη με το άρθρο 4 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, η οποία αποκλείει

την αυθαίρετη εξομοίωση των αποφοίτων σχολών των Τ.Ε.Ι. του Ν. 1404/1983, που αποτελούν σχολές ανώτερης βαθμίδας, με τους διπλωματούχους ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα δε με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο δικαστικός έλεγχος της παραβίασης της αρχής της ισότητας είναι έλεγχος ορίων και όχι έλεγχος των κατ' αρχήν επιλογών ή του ουσιαστικού περιεχομένου των θεσπιζόμενων ρυθμίσεων και συνεπώς ο δικαστής ελέγχει μόνον την "έκδηλη υπέρβαση των ορίων" που διαγράφονται από την αρχή αυτή (ΣτΕ 1260/1995 Ολομ.). Πολύ δε περισσότερο όταν στο Σύνταγμα δεν προβλέπεται, με ειδική διάταξη, η επαγγελματική κατοχύρωση των πτυχιούχων των Α.Ε.Ι., τα οποία άλλωστε, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχουν ως βασική αποστολή την καλλιέργεια της επιστήμης (ΣτΕ 1958/2000 Ολομ.), ενώ αντιθέτως κατοχυρώνονται ρητώς, με την ειδική διάταξη του άρθρου 16 παραγρ. 7 του Συντάγματος, τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων επαγγελματικών σχολών ανώτερης βαθμίδας και ευλόγως, αφού η επαγγελματική εκπαίδευση αποσκοπεί στην παροχή θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης για την άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος και τη δημιουργία επαγγελματικών στελεχών απαραίτητων για τη λειτουργία της σύγχρονης οικονομίας (βλ. και ανωτ. σκέψη 7).

9. Επειδή, ο κοινός νομοθέτης, εξειδικεύοντας τους ορισμούς του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος, ίδρυσε, με τον ν. 5761/1977 (Α 102), τα «Κέντρα Ανώτερης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδύσεως» (Κ.Α.Τ.Ε.Ε.), τα οποία συγκροτούσαν περισσότερες Ανώτερες Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές (άρθρο 27). Τα κέντρα αυτά καταργήθηκαν με το άρθρο 35 παρ. 1 του ν. 1404/1983, ιδρύθηκαν δε τα Τ.Ε.Ι., ως σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (άρθρο 1 παρ. 1). Ο νομοθέτης, κινούμενος στο πλαίσιο των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων, όρισε ειδικότερα ότι η αποστολή των Τ.Ε.Ι. συνίσταται στην παροχή θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων για την εφαρμογή τους σε ορισμένο επάγγελμα και στη δημιουργία «στελεχών εφαρμογής» για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας και ότι, ως εκ της αποστολής τους αυτής, «τα Τ.Ε.Ι. διακρίνονται σαφώς ως προς τον ρόλο και την κατεύθυνση των ίδιων και των αποφοίτων τους και ως προς το περιεχόμενο και τους τίτλους σπουδών από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα» (άρθρο 1 παρ. 2). Στο άρθρο 24 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «Το διδακτικό έργο κατανέμεται σε εξαμηνιαία μαθήματα και περιλαμβάνει: α. θεωρητική διδασκαλία μαθημάτων, β. πρακτικές, φροντιστηριακές ή εργαστηριακές ασκήσεις ... γ. σεμινάρια ... δ. πτυχιακές εργασίες και ε. άσκηση στο επάγγελμα. ...», ενώ με το άρθρο 25 παρ. 1 παρέχεται εξουσιοδότηση για έκδοση προεδρικών διαταγμάτων, με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στα οποία καθορίζεται το περιεχόμενο σπουδών κάθε τμήματος καθώς και η διάρκεια φοίτησης, άσκησης στο επάγγελμα και εκπόνησης πτυχιακής εργασίας. Σύμφωνα με την παρ. 2 περίπτ. α του ίδιου άρθρου, «Οι σπουδές σε κάθε τμήμα καταλήγουν στην απόκτηση πτυχίου, που δίνει τη δυνατότητα άσκησης ενός επαγγέλματος», ενώ σύμφωνα με την περίπτ. γ (όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο), «Στους πτυχιούχους των Τ.Ε.Ι. αναγνωρίζονται επαγγελματικά δικαιώματα, που καθορίζονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού ... Με ίδια προεδρικά διατάγματα καθορίζονται οι προϋποθέσεις και κάθε άλλη λεπτομέρεια για τη χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος όπου αυτή απαιτείται». Τέλος, στο άρθρο 27 παρ. 5 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «Σπουδαστής ενός τμήματος γίνεται πτυχιούχος όταν: ι) έχει παρακολουθήσει με επιτυχία όλα τα υποχρεωτικά ... μαθήματα ιι) έχει εγκριθεί η πτυχιακή του εργασία και ιιι) έχει περατώσει την πρακτική άσκηση στο επάγγελμα», ενώ με τις μεταβατικές διατάξεις ρυθμίσθηκαν αφενός μεν θέματα σχετικά με τους σπουδαστές των Κ.Α.Τ.Ε.Ε., και ειδικότερα η εγγραφή και ένταξή τους στις αντίστοιχες σχολές των Τ.Ε.Ι. (άρθρο 37) και αφετέρου θέματα που αφορούσαν την ένταξη του προσωπικού των Κ.Α.Τ.Ε.Ε. σε θέσεις προσωπικού των Τ.Ε.Ι. (άρθρο 38).

10. Επειδή, από τις προεκτεθείσες διατάξεις του ν. 1404/1983 προκύπτει ότι ο νομοθέτης οργάνωσε τα Τ.Ε.Ι. ως σχηματισμούς της προβλεπόμενης στο άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης (όπως προηγουμένως είχε πράξει με τα Κ.Α.Τ.Ε.Ε.) και τα διέκρινε σαφώς από τα Α.Ε.Ι. (βλ. ΣτΕ 1958/2000, Ολ.). Ενόψει αυτών, τα προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται με βάση την ανωτέρω διάταξη, του άρθρου 25 παρ. 2 περίπτ. γ του νόμου αυτού και ορίζουν τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων Τ.Ε.Ι., αποτελούν τον προβλεπόμενο στο άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος εκτελεστικό νόμο και, συνεπώς, το περιεχόμενό τους πρέπει να είναι σύμφωνο με την προεκτεθείσα έννοια του άρθρου αυτού.

11. Επειδή, με την οδηγία 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου «σχετικά με ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών» (ΕΕ Ι 19), η οποία έχει εκδοθεί κατ' επίκληση των άρθρων 49, 57 παράγραφος 1 και 66 της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (βλ. ήδη άρθρα 40, 47 παρ. 1 και 55 του ενοποιημένου κειμένου της Συνθήκης, όπως διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 2691/1999, Α 47), θεσπίστηκε, με σκοπό τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και των υπηρεσιών, η οποία συγκαταλέγεται μεταξύ των θεμελιωδών στόχων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (βλ. άρθρο 3 εδ. γ της Συνθήκης), ένα γενικής εφαρμογής σύστημα αναγνώρισης διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο έχει, όπως προκύπτει από το προοίμιο και τα οριζόμενα στα άρθρα 1 και 2 της οδηγίας, τα εξής βασικά χαρακτηριστικά: α/ αφορά διπλώματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν χορηγηθεί σε κοινοτικούς υπηκόους από αρμόδια αρχή κράτους μέλους, πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών και επιτρέπουν στους κατόχους τους την πρόσβαση σε νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα και την άσκησή του στο ανωτέρω κράτος μέλος και β/ αποβλέπει στην κτήση, από τους ανωτέρω κοινοτικούς υπηκόους, του δικαιώματος να ασκούν, ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή μισθωτοί, το αντίστοιχο, νομοθετικώς κατοχυρωμένο, επάγγελμα σε άλλο κράτος μέλος (κράτος μέλος υποδοχής) διάφορο εκείνου στο οποίο απέκτησαν το δίπλωμά τους (βλ. ΣτΕ 3977/2003), Ως εκ του περιεχομένου της αυτού, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας οι εσωτερικές για την ελληνική έννομη τάξη καταστάσεις που ρυθμίζονται με το προσβαλλόμενο διάταγμα (πρβλ. απόφαση ΔΕΚ της 2.7.1998, Α. Καπασακάλης Κ.λπ., C-225, 226, 227/95, Συλλ. I-4243 επ. και ΣτΕ 1958/2000, Ολ.), και ο περί του αντιθέτου ισχυρισμός των παρεμβαινόντων, κατά τον οποίο, ορθώς ερμηνευόμενο, το προσβαλλόμενο διάταγμα εκδόθηκε σε συμμόρφωση με την ανωτέρω οδηγία, οι διατάξεις της οποίας δεν επιτρέπουν, κατά τους παρεμβαίνοντες, διάκριση μεταξύ επαγγελματικών δικαιωμάτων πτυχιούχων σχολών Α.Ε.Ι. και ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης, είναι σε κάθε περίπτωση αβάσιμος και απορριπτός. Μειοψήφησε ο Σύμβουλος Ν. Σακελλαρίου, ο οποίος διετύπωσε την εξής γνώμη: Εφόσον με το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα, υπό το εκτεθέν περιεχόμενό του, καθορίζονται τα επαγγελματικά δικαιώματα όλων ανεξαιρέτως των πτυχιούχων των προαναφερθεισών σχολών, δηλαδή όχι μόνον εκείνων οι οποίοι έχουν αποκτήσει ή αποκτούν τα επαγγελματικά τους προσόντα στην Ελλάδα, προκειμένου να ασκήσουν νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα στην χώρα, αλλά και εκείνων οι οποίοι έχουν αποκτήσει ή αποκτούν τα επαγγελματικά τους προσόντα σε άλλο πλην της Ελλάδος Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης και εν συνεχεία επιθυμούν να ασκήσουν το αντίστοιχο νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα στην Ελλάδα, πρέπει να θεωρηθεί ότι, ως προς την τελευταία αυτή ρύθμισή του, το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα δεν αφορά μία καθαρώς εσωτερική και ασύνδετο επομένως προς την εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου εν γένει (τόσον της οδηγίας 89/48 όσον και άλλων διατάξεων) περίπτωση, αλλά αντιθέτως περίπτωση η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, την οποία υποχρεούται το εν λόγω Δικαστήριο να εφαρμόσει εν προκειμένω.

12. Επειδή, περαιτέρω, ο ισχυρισμός των παρεμβαινόντων, κατά τον οποίο, με τον απαιτούμενο, κατά τα ανωτέρω γενόμενα δεκτά, σαφή νομοθετικό προσδιορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων των Τ.Ε.Ι., δημιουργείται ανεπίτρεπτη, σύμφωνα το άρθρο 4 του Συντάγματος, ανισότητα σε βάρος των πτυχιούχων των ελληνικών Τ.Ε.Ι., σε σχέση με τους κατόχους όμοιων διπλωμάτων, κτηθέντων όμως σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι στην Ελλάδα έχουν, δυνάμει της ανωτέρω οδηγίας, τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων Α.Ε.Ι., είναι, ανεξάρτητα από την έννοια της εν λόγω οδηγίας, απορριπτέος, προεχόντως διότι, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, δεν τίθεται εν προκειμένω θέμα εφαρμογής της οδηγίας αυτής. Κατά την ειδικότερη, εξάλλου, γνώμη των Συμβούλων Σ. Ρίζου, Π. Πικραμμένου, Α. Γκότση, Α. Ράντου, Χ. Ράμμου, Π. Κοτσώνη, Μ. Καραμανώφ, Ι. Μαντζουράνη και Αικ. Σακελλαροπούλου, στην οποία προσχώρησαν και οι Πάρεδροι, ο εν λόγω ισχυρισμός είναι αβάσιμος και για τον λόγο ότι η διαφοροποίηση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. επιτάσσεται, κατά τα ανωτέρω, από τις ειδικές διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος και δεν είναι δυνατόν να καταστρατηγηθεί με την εξομοίωση, δυνάμει του μη εφαρμοζομένου εν προκειμένω άρθρου 4 του Συντάγματος, των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων Α.Ε.Ι. με τα δικαιώματα που τυχόν απονέμονται σε πτυχιούχους αντίστοιχων σχολών άλλου κράτους μέλους, με βάση τις ρυθμίσεις της εν λόγω οδηγίας.

13. Επειδή, στο άρθρο 1 του προσβαλλομένου διατάγματος ορίζεται ότι «1. Οι Πτυχιούχοι Μηχανικοί Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, των Τμημάτων Πολιτικών Δομικών Έργων, Πολιτικών Έργων Υποδομής και Τοπογραφίας, της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, με βάση τις εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις τους, ασχολούνται είτε αυτοδύναμα, είτε σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες, στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα με τη μελέτη έρευνα και εφαρμογή της τεχνολογίας πάνω σε σύγχρονους και ειδικούς τομείς έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους. 2. Οι παραπάνω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα απασχόλησης στα εξής ειδικότερα αντικείμενα και δραστηριότητες. α. ... δ) «Στη μελέτη, ή επίβλεψη μελέτης έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους και ειδικότερα: ι) Ως μέλη οργανωμένων υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα, ή μελετητικού γραφείου, συμμετέχουν και υπογράφουν, τη σύνταξη, τον έλεγχο και ασκούν την επίβλεψη μελέτης ιδιωτικών και δημοσίων έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, που γίνονται με την ευθύνη της Υπηρεσίας ή του Γραφείου Μελετών. ιι) Ως μέλη μελετητικού γραφείου, συμμετέχουν στη συμπλήρωση του δυναμικού του μελετητικού γραφείου με δυναμικό μονάδων ως ακολούθως (α) Μία μονάδα μετά πενταετία από τη λήψη του πτυχίου. (β) Δύο μονάδες μετά δεκαετή αποδεδειγμένη ανάλογη ικανοποιητική εμπειρία από τη λήψη του πτυχίου. (γ) Τρεις μονάδες μετά δεκαπενταετή αποδεδειγμένη ικανοποιητική εμπειρία από τη λήψη του πτυχίου. ε) Στην εκπόνηση ή επίβλεψη μελέτης ιδιωτικών έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους ως μεμονωμένοι τεχνικοί και ειδικότερα: ι) Συντάσσουν ή επιβλέπουν μελέτες έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, των οποίων η αμοιβή μελέτης αντιστοιχεί σε πτυχίο Α' τάξης μελετητή (όπως ορίζεται στο Π.Δ. 798/78 Α' 185) από τη λήψη του πτυχίου. ιι) Συντάσσουν ή επιβλέπουν μελέτες έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, των οποίων η αμοιβή μελέτης αντιστοιχεί σε πτυχίο Β' τάξης μελετητή ... μετά πενταετή αποδεδειγμένη ανάλογη ικανοποιητική εμπειρία από τη λήψη του πτυχίου. ιιι) Συντάσσουν ή επιβλέπουν μελέτες έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, των οποίων η αμοιβή μελέτης αντιστοιχεί σε πτυχίο Γ' τάξης μελετητή... μετά δεκαετή... εμπειρία από τη λήψη του πτυχίου. ιιι) Συντάσσουν ή επιβλέπουν μελέτες έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, πέραν των προσδιοριζομένων στις περιπτώσεις ι), ιι) και ιιι) της παρούσας παραγράφου ορίων, μετά δεκαπενταετή... εμπειρία από τη λήψη του πτυχίου. στ) Στην εκπόνηση ή επίβλεψη μελέτης δημοσίων έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους ως μεμονωμένοι τεχνικοί και ειδικότερα: ι) Συντάσσουν ή επιβλέπουν μελέτες έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, των οποίων η αμοιβή μελέτης αντιστοιχεί σε πτυχίο Α' τάξης μελετητή (όπως ορίζεται στο Π.Δ. 798/78 Α' 185) μετά πενταετία από τη λήψη του πτυχίου. ιι)

Συντάσσουν ή επιβλέπουν μελέτες έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, των οποίων η αμοιβή μελέτης αντιστοιχεί σε πτυχίο Β' τάξης μελετητή... μετά δεκαετή... εμπειρία από, τη λήψη του πτυχίου. ίί) Συντάσσουν ή επιβλέπουν μελέτες έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, των οποίων η αμοιβή μελέτης αντιστοιχεί σε πτυχίο Γ' τάξης μελετητή... μετά δεκαπενταετή... εμπειρία από τη λήψη του πτυχίου. ζ) ...». Εξάλλου, στον ν. 716/1977 (Α 295) ορίζεται, στο άρθρο 1 ότι «ο παρών Νόμος καθορίζει τους όρους και την διαδικασίαν της εις ιδιώτας μελετητάς και ιδιωτικά γραφεία μελετών αναθέσεως και της υπό τούτων εκπονήσεως μελετών διά λογαριασμόν του Δημοσίου, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ...», στο άρθρο 2 ότι «Εν τω παρόντι Νόμο νοούνται ως: 1. «Μελέτη»: Πάσα επιστημονική και τεχνική εργασία και έρευνα αποβλέπουσα εις την κατασκευήν ή μη τεχνικού έργου ή εις τον σχεδιασμόν και την απεικόνισιν προγραμμάτων και μεθόδων αναπτύξεως του ευρυτέρου χώρου διά της κατασκευής ή μη τεχνικών έργων». 2. ... 3. «Μελετητής»: Επιστήμων, διπλωματούχος ανωτάτης σχολής ... ασχολούμενος με εκπόνησιν μελετών και επιβλέψεις τεχνικών και άλλων έργων ... 4. «Γραφείον Μελετών»: Ενιαία μονάς εκπονήσεως μελετών, συγκροτουμένη εξ ενός ή περισσοτέρων Μελετητών υπό οιαδήποτε εταιρικήν μορφήν με αποκλειστικόν σκοπόν την εκπόνησιν μελετών και την επίβλεψιν έργων, της αυτής ή πλειόνων ειδικοτήτων, αντιστοιχών προς τας κατηγορίας των αναλαμβανομένων μελετών. Άπαντες οι συμμετέχοντες εις τας ως άνω Εταιρείας δέον όπως κατέχουν πτυχίον μελετητού και δεν δύνανται να αναλαμβάνουν ατομικώς μελέτας. ... 5. ... 7. «Μητρώον Μελετητών»: Πίναξ των μελετητών περιλαμβάνων την εκάστοτε κατάστασιν εκάστου, από απόψεως κατηγορίας μελετών και τον καθορισμόν του δυναμικού αυτού, καθ' εκάστην κατηγορίαν μελετών. 8. «Μητρώον Γραφείων Μελετών»: Πίναξ των Γραφείων Μελετών περιλαμβάνων την εκάστοτε κατάστασιν εκάστου ... 9. «Πτυχίον Μελετητών»: Βεβαιωτικόν έγγραφον εμφανίζον την εις το Μητρώον Μελετητών εμφανιζομένην εκάστοτε κατάστασιν εκάστου Μελετητού. 10. «Πτυχίον Γραφείου Μελετών»: Βεβαιωτικόν έγγραφον απεικονίζον την εις το Μητρώον Γραφείων Μελετών εμφανιζομένην εκάστοτε κατάστασιν εκάστου Γραφείου Μελετών. 11. ... 12. «Επιβλέπων της Μελέτης»: Ο υπό εργοδότην οριζόμενος διπλωματούχος ανωτάτης σχολής, ο ασκών τας υπό εκείνου μεταβιβαζόμενας αυτό αρμοδιότητας επί της ανατεθείσης μελέτης. 13. ...», στο άρθρο 3 ότι «1. Η ιδιότης του μελετητού αποκτάται διά της εγγραφής εις το μητρώον μελετητών και της χορηγήσεως πτυχίου μελετητού. 2. Την ιδιότητα του μελετητού δεν δύναται να αποκτήσουν: α) Οι μη συμπληρώσαντες τετραετίαν από της κτήσεως του διπλώματος. β) ... 3. ..., 4. Έκαστος μελετητής δύναται να εγγραφή τη αιτήσιν του εις το Μητρώον Μελετητών εις ωρισμένας κατηγορίας μελετών καθοριζόμενας διά του κατά το άρθρον 7 του παρόντος εκδιδόμενου Π.Δ., σχετικώς προς την επιστημονικήν ειδικότητα αυτού, με δυναμικόν υπολογιζόμενον εις μονάδας βάσει αναλόγου πείρας αυτού εις εκπόνησιν αντιστοιχών προς εκάστην των αιτουμένων υπ' αυτού, κατηγοριών μελετών ή εις επίβλεψιν ή κατασκευήν συναφών έργων, και των ετών από κτήσεως διπλώματος ως κάτωθι: α. Μελετητής, ανεξαρτήτως πείρας, έχων συμπληρώσει τετραετίαν από κτήσεως διπλώματος: Μία μονάς. β. Μελετητής έχων συμπληρώσει οκταετίαν από κτήσεως διπλώματος και με αποδεδειγμένην ανάλογον ικανοποιητικήν πείραν: Δύο μονάδες. γ. Μελετητής έχων συμπληρώσει δωδεκαετίαν από κτήσεως διπλώματος και με αποδεδειγμένην ανάλογον ικανοποιητικήν πείραν: Τρεις μονάδες», στο άρθρο 4 ότι «1. Γραφείον Μελετών προκειμένου να αναλάβη μελέτην υποχρεούται να είναι εγγεγραμμένον εις το Μητρώον Γραφείων Μελετών και να είναι κάτοχον αντιστοιχού πτυχίου... 2. Ως δυναμικόν του Γραφείου Μελετών κατά κατηγορίαν μελέτης υπολογίζεται το άθροισμα των δυναμικών των εις την αυτήν κατηγορίαν εντεταγμένων μελετητών μελών αυτού», στο άρθρο 7 παρ. 1 ότι «Αι μελέται, αναλόγως του κυρίου αντικειμένου αυτών, διακρίνονται εις κατηγορίας, καθοριζόμενας διά Π.Δ. ...» και στο άρθρο 8 ότι «1. Τα χορηγούμενα πτυχία ακολουθούν τας εις τα μητρώα μεταβολάς. 2. Τα πτυχία διακρίνονται εις κατηγορίας, αντιστοιχούς προς τας κατηγορίας μελετών και εις τάξεις, αναλόγως του προβλεπομένου, υπό των διατάξεων του παρόντος, ελαχίστου δυναμικού κατά κατηγορίαν μελέτης δι' εκάστην τάξιν. 3. Αι τάξεις πτυχίων καθορίζονται εις πέντε, ως κάτωθι: α) Πτυχίον Α'

Τάξεως: Το πτυχίον Α' τάξεως χορηγείται εις μελετητήν, εγγεγραμμένον εις το μητρώον μελετητών με δυναμικόν, μιας μονάδος. β) Πτυχίον Β' Τάξεως: Το πτυχίον Β' Τάξεως χορηγείται εις μελετητήν, εγγεγραμμένον εις το μητρώον μελετητών με δυναμικόν, δύο μονάδων. γ) Πτυχίον Γ' τάξεως: Το πτυχίον Γ' τάξεως χορηγείται εις μελετητήν, εγγεγραμμένον εις το μητρώον μελετητών με δυναμικόν τριών μονάδων. δ) Πτυχίον Δ' τάξεως: το πτυχίον Δ' τάξεως χορηγείται εις Γραφείον Μελετών, εγγεγραμμένον εις το Μητρώον Γραφείων Μελετών με δυναμικόν τουλάχιστον, επτά μονάδων, διαθέτον εις την αντίστοιχον κατηγορίαν του πτυχίου ένα μελετητήν κάτοχον πτυχίου Γ' τάξεως και ένα κάτοχον πτυχίου Β' τάξεως τουλάχιστον. ε) Πτυχίον Ε' τάξεως: Το πτυχίον Ε' τάξεως χορηγείται εις Γραφείον Μελετών, εγγεγραμμένον εις το Μητρώον Γραφείων Μελετών με δυναμικόν τουλάχιστον δώδεκα μονάδων, διαθέτον εις την αντίστοιχον κατηγορίαν του πτυχίου δύο μελετητάς κατόχους πτυχίου Γ' τάξεως έκαστον και ένα κάτοχον πτυχίου Β' τάξεως τουλάχιστον. 4. ... 7. Εκάστη τάξις πτυχίου χορηγεί εις τον κάτοχον αυτού δικαίωμα αναλήψεως μελέτης, ύψους προεκτιμωμένης αμοιβής, εμφανιζομένης μεταξύ ωρισμένων ορίων, καθοριζομένων διά Π. Δ/τος ...». Με βάση τις εξουσιοδοτικές διατάξεις αυτού του νόμου, εκδόθηκαν το π.δ. 541/1978 (Α 116), με το οποίο έγινε διάκριση των μελετών σε κατηγορίες, ανάλογα με το κύριο αντικείμενό τους, και το π.δ. 798/1978 (185 Α), με το οποίο καθορίσθηκαν τα όρια αμοιβής κάθε τάξης πτυχίου κατά κατηγορίες μελετών.

14. Επειδή, οι ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 2 περιπτ. δ, ε και στ του προσβαλλομένου διατάγματος, με τις οποίες απονέμονται στους εν λόγω πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. επαγγελματικά δικαιώματα αναφερόμενα στην εκπόνηση και επίβλεψη μελετών ιδιωτικών και δημοσίων έργων, έχουν εκδοθεί κατά παράβαση της εξουσιοδοτικής διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 2 περίπτ. γ του ν. 1404/1983 και πρέπει να ακυρωθούν, όπως βασίμως προβάλλεται, διότι δεν προσδιορίζεται το είδος των μελετών που οι πτυχιούχοι αυτοί έχουν δικαίωμα να εκπονούν και να επιβλέπουν, είτε ως μέλη οργανωμένων υπηρεσιών του ευρύτερου δημοσίου τομέα ή μελετητικού γραφείου (περίπτ. δ), είτε ως μεμονωμένοι τεχνικοί (περιπτ. ε και στ), όπως απαιτείται από την εξουσιοδοτική διάταξη, κατά τα γενόμενα δεκτά σε προηγούμενη σκέψη. Η πλημμέλεια αυτή δεν αίρεται από το ότι στις εν λόγω διατάξεις ορίζεται ότι οι επίμαχες μελέτες ανταποκρίνονται στις «εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις» των εν λόγω πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. και περιορίζονται στην «ειδικότητά» τους, διότι, όπως ήδη έγινε δεκτό, ο καθορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. δεν μπορεί να γίνεται με αναφορά, αορίστως, στο επίπεδο των γνώσεών τους και στην ειδικότητα. Όπως άλλωστε προκύπτει από τα σχετικά πρακτικά του Σ.Τ.Ε., σε κανένα σημείο αυτών δεν έχει διατυπωθεί η κατά τα ανωτέρω απαραίτητη κρίση περί αντιστοιχίας περιεχομένου σπουδών και απονεμομένων, με το προσβαλλόμενο διάταγμα, επαγγελματικών δικαιωμάτων, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τη γνώμη που επεκράτησε στο όργανο αυτό, ο προσδιορισμός των εν λόγω δικαιωμάτων προκύπτει από τον τίτλο της αντίστοιχης ειδικότητας και από τα οικεία προγράμματα σπουδών. Η εν λόγω πλημμέλεια επίσης δεν αίρεται α/ ως προς την υπόπερίπτ. ι της περίπτ. δ, από την πρόβλεψη της συντάξεως των μελετών «με την ευθύνη της Υπηρεσίας ή του Γραφείου Μελετών», διότι την ευθύνη για τη μελέτη φέρει ο υπογράφων, ο οποίος εν προκειμένω είναι πτυχιούχος όχι Α.Ε.Ι. αλλά Τ.Ε.Ι., και β/ ως προς την υποπερίπτ. ii της περιπτ. δ και τις περιπτ. ε και στ, από την κλιμάκωση των απονεμομένων επαγγελματικών δικαιωμάτων με βάση την επαγγελματική εμπειρία και το ύψος της αμοιβής της μελέτης, διότι, όπως ομοίως έχει γίνει δεκτό, τα κριτήρια αυτά, ως μη αναφερόμενα στις θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις των εν λόγω αποφοίτων, δεν έχουν γνωστικό περιεχόμενο και συνεπώς είναι απρόσφορα σε σχέση με την απαίτηση συγκεκριμένου καθορισμού των επαγγελματικών πράξεων που περιλαμβάνονται στο επίμαχο επαγγελματικό δικαίωμα εκπόνησης και επίβλεψης μελετών. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Σ. Καραλής, Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας και Ν. Μαρκουλάκης, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Σύμφωνα με όσα έχουν ήδη εκτεθεί στην όγδοη σκέψη, από το άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος δεν επιβάλλεται ένας ορισμένος τρόπος

καθορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων επαγγελματικών σχολών ανώτερης βαθμίδας. Απόκειται συνεπώς στον κοινό ή τον κανονιστικό νομοθέτη να επιλέξει, εν όψει των εξελισσόμενων συνθηκών (εκπαιδευτικών, τεχνολογικών, οικονομικών) τον πλέον πρόσφορο, κατά την ουσιαστική εκτίμησή του, τρόπο καθορισμού, ο οποίος, πάντως, πρέπει να είναι ειδικός και συγκεκριμένος (ώστε να μην καταλείπεται αμφιβολία ως προς το περιεχόμενο των αναγνωριζόμενων δικαιωμάτων) και υπό την, αυτονόητη άλλωστε, προϋπόθεση της αντιστοιχίας τους προς το αντικείμενο σπουδών των πτυχιούχων. Στην προκειμένη περίπτωση, με τις πληττόμενες διατάξεις των περιπ. δ, ε και στ της παραγρ. 2 του άρθρου 1 του π. δ/τος 318/1994 αναγνωρίζεται σε τρεις κατηγορίες πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. δηλαδή στους πτυχιούχους των Τμημάτων: α) Πολιτικών Δομικών Έργων, β) Πολιτικών Έργων Υποδομής και γ) Τοπογραφίας, επαγγελματικά δικαιώματα, που αναφέρονται στην εκπόνηση και επίβλεψη μελετών ιδιωτικών και δημόσιων έργων. Ρητώς δε προβλέπεται ότι, οι εν λόγω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα απασχόλησης στην εκπόνηση και επίβλεψη μελέτης έργων μόνον της "ειδικότητάς τους", δηλαδή έργων που καλύπτονται από το αντικείμενο σπουδών κάθε μιας κατηγορίας πτυχιούχων, το οποίο προσδιορίζει και την αντίστοιχη ειδικότητα, όπως αυτό (το αντικείμενο σπουδών) καθορίζεται από την οικεία νομοθεσία που διέπει τα επίμαχα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. Ως προς τα δύο πρώτα Τμήματα (Πολιτικών Δομικών Έργων και Πολιτικών Έργων Υποδομής) το αντικείμενο σπουδών τους καθορίζεται με το Π. Δ/γμα 561/1985 (άρθρο 2 παραγρ. 5 και 6 αντιστοίχως). Συγκεκριμένα, όσον αφορά το Τμήμα Πολιτικών Δομικών Έργων, στην παραγρ. 5 του άρθρου 2 του Π. Δ. 561/1985 προβλέπεται ότι "το περιεχόμενο σπουδών του τμήματος αυτού καλύπτει γνωστική περιοχή μέρους της επιστήμης του πολιτικού μηχανικού και ειδικότερα την περιοχή που αναφέρεται στην τεχνολογία των δομικών υλικών, της διάπλασης, σύνθεσης και συναρμολόγησης των δομικών υλικών στα συστήματα δομής, τους κανονισμούς δομής, στην αισθητική της εφαρμογής, στις αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες της κατασκευής, στην παθολογία και στην οικονομία της κατασκευής και στον προϋπολογισμό της. Συγκεκριμένα οι σπουδές στο τμήμα δομικών έργων περιλαμβάνουν, γενικά, γνώσεις που αναφέρονται στο σχεδιασμό, κατασκευή, επίβλεψη, λειτουργία, επισκευή και συντήρηση των δομικών έργων ...". Σαφώς από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι τα απονεμόμενα με τις διατάξεις των περιπ. δ, ε και στ, της παρ. 2 του άρθρου 1 του προσβαλλόμενου διατάγματος, στους πτυχιούχους του Τμήματος Πολιτικών Δομικών Έργων επαγγελματικά δικαιώματα αφορούν την κατηγορία των δομικών (οικοδομικών) έργων. Πρόκειται συνεπώς για ειδικό και συγκεκριμένο προσδιορισμό του αντικειμένου της επαγγελματικής τους απασχόλησης, αντίστοιχου με την ειδικότητα των εν λόγω πτυχιούχων. Όσον αφορά το Τμήμα Πολιτικών Έργων Υποδομής, στην παραγρ. 6 του άρθρου 2 του Π. Δ. 561/1985 ορίζεται ότι "Το περιεχόμενο σπουδών του τμήματος έργων υποδομής καλύπτει γνωστικές περιοχές σχετικές με τα αντικείμενα: - των υδραυλικών έργων, - των συγκοινωνιακών έργων. Η πρώτη περιοχή αναφέρεται στα αστικά υδραυλικά έργα (υδρεύσεις και αποχετεύσεις) και στα έργα γεωργικής υδραυλικής (αρδεύσεις, αποστραγγίσεις, διευθετήσεις ποταμών). Η δεύτερη περιοχή αναφέρεται στα έργα οδοποιίας, την τεχνική της κυκλοφορίας και των μεταφορών. Συγκεκριμένα οι σπουδές στο τμήμα έργων υποδομής περιλαμβάνουν, γενικά, γνώσεις που αναφέρονται στον σχεδιασμό, κατασκευή, επίβλεψη, λειτουργία, επισκευή και συντήρηση υδραυλικών και συγκοινωνιακών έργων...". Από τα ανωτέρω επίσης σαφώς προκύπτει ότι τα απονεμόμενα με τις ανωτέρω διατάξεις των περιπ. δ, ε και στ της παρ. 2 του άρθρου 2 του προσβαλλόμενου δ/τος στους πτυχιούχους του Τμήματος Πολιτικών Έργων Υποδομής επαγγελματικά δικαιώματα, που συνίστανται στην εκπόνηση και επίβλεψη μελέτης δημόσιων και ιδιωτικών έργων, αφορούν τις κατηγορίες των έργων οδοποιίας - συγκοινωνιακών και των υδραυλικών έργων. Πρόκειται συνεπώς για ειδικό και συγκεκριμένο προσδιορισμό του αντικειμένου της επαγγελματικής τους απασχόλησης, αντίστοιχου με την ειδικότητα των εν λόγω πτυχιούχων. Και τέλος όσον αφορά τους πτυχιούχους του Τμήματος Τοπογραφίας, το αναγνωριζόμενο σ' αυτούς με τις επίμαχες διατάξεις δικαίωμα επαγγελματικής απασχόλησης, συνίσταται στην εκπόνηση και επίβλεψη τοπογραφικών μελετών, κατηγορία μελετών που προφανώς

αντιστοιχεί στην ειδικότητά τους. Πρόκειται επίσης για ειδικό και συγκεκριμένο καθορισμό του επαγγελματικού τους δικαιώματος. Άρα, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων και των τριών Τμημάτων Τ.Ε.Ι. καθορίζονται κατά τρόπο σαφή, ο οποίος δεν καταλείπει αμφιβολία ως προς το ακριβές περιεχόμενό τους, αφού προσδιορίζονται οι συγκεκριμένες κατηγορίες μελετών ιδιωτικών και δημόσιων έργων, τις οποίες οι εν λόγω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα να εκπονούν και να επιβλέπουν, και άρα προσδιορίζεται σαφώς και το είδος των επιτρεπόμενων σ' αυτούς επαγγελματικών πράξεων. Εξ άλλου ο καθορισμός αυτός των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων των ανωτέρω τριών Τμημάτων με αναφορά στην ειδικότητά τους, δηλαδή με παραπομπή στο αντικείμενο σπουδών του κάθε Τμήματος, όπως προσδιορίζεται από την παρατεθείσα ειδική νομοθεσία, γίνεται με αμιγώς γνωστικό κριτήριο που εξασφαλίζει, κατά νόμον, και την απαιτούμενη αντιστοιχία των αναγνωριζόμενων επαγγελματικών δικαιωμάτων προς το αντικείμενο σπουδών των Τμημάτων. Ρητώς άλλωστε, στο άρθρο 25 του Ν. 1404/1983 προβλέπεται ότι "το περιεχόμενο των σπουδών περιλαμβάνει τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις απαιτήσεις ενός επαγγέλματος και τις πιθανές εξέλιξης αυτού" και ότι "οι σπουδές σε κάθε τμήμα καταλήγουν στην απόκτηση πτυχίου που δίνει τη δυνατότητα άσκησης ενός επαγγέλματος". Η "ειδικότητα" επομένως των πτυχιούχων των Τ.Ε.Ι. αποτελεί, κατά τους ορισμούς και του ιδρυτικού τους Ν. 1404/1983, "επαγγελματική ειδικότητα". Άλλωστε, όπως γίνεται δεκτό και στην έβδομη σκέψη, τα Τ.Ε.Ι., ως σχολές επαγγελματικής εκπαίδευσης διακρινόμενα, από τα Α.Ε.Ι. των οποίων "αποστολή ... είναι η καλλιέργεια της επιστήμης που αναλύεται σε έρευνα και διδασκαλία", προορισμό έχουν τη δημιουργία επαγγελματικών στελεχών απαραίτητων για τις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας. Πρέπει δε να σημειωθεί ότι και ο καθορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αντίστοιχων διπλωματούχων μηχανικών Α.Ε.Ι. (πολιτικών μηχανικών και τοπογράφων) γίνεται με αναφορά, γενικότερη μάλιστα, στην ειδικότητά τους, όπως αυτή καθορίζεται, προφανώς από το αντικείμενο σπουδών τους, κατά την οικεία νομοθεσία, χωρίς κανένα προσδιορισμό των αντικειμένων της επαγγελματικής τους απασχόλησης (βλ. το Ν. 4663/1930 "περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου", στα άρθρα 1 και 3 του οποίου αναφέρεται απλώς ότι η άσκηση των επαγγελμάτων του πολιτικού μηχανικού και του τοπογράφου επιτρέπεται στους κερτημένους δίπλωμα πολιτικού μηχανικού και τοπογραφίας των σχολών πολιτικών μηχανικών και τοπογραφίας του Ε.Μ. Πολυτεχνείου ή ομοταγών σχολών της αλλοδαπής). Περαιτέρω, το κριτήριο της επαγγελματικής εμπειρίας που χρησιμοποιείται στις ανωτέρω διατάξεις για την επαγγελματική διαβάθμιση των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι., δηλαδή για την σταδιακή κλιμάκωση των δυνατοτήτων επαγγελματικής τους απασχόλησης, είναι κριτήριο απολύτως συναφές, αντικειμενικό και πρόσφορο, αφού πρόκειται για κριτήριο επίσης γνωστικό, δεδομένου ότι εκφράζει την πρακτική (επαγγελματική) γνώση (πείρα) που αποκτάται με την άσκηση του επαγγέλματος, πάντοτε μέσα στα πλαίσια της ειδικότητάς τους, δηλαδή με την εκπόνηση και επίβλεψη μελετών στις προαναφερόμενες για τους πτυχιούχους κάθε Τμήματος συγκεκριμένες κατηγορίες μελετών. Άλλωστε το ίδιο κριτήριο χρησιμοποιείται από τη νομοθεσία και για την επαγγελματική διαβάθμιση - εξέλιξη και των διπλωματούχων μηχανικών Α.Ε.Ι., με διαφορετικές (μειωμένες) όμως χρονικές προϋποθέσεις και μόνο για την εκπόνηση μελετών δημόσιων έργων (βλ. άρθρο 3 του Ν. 7161/1977) που παρατίθεται στη σκέψη 13), καθώς και για άλλες κατηγορίες επαγγελματιών πτυχιούχων, (όπως των δικηγόρων). Επίσης το κριτήριο της επαγγελματικής εμπειρίας χρησιμοποιείται και στην προμνησθείσα Οδηγία 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου και μάλιστα ως αντισταθμιστικό μέτρο για την υποχρεωτική αναγνώριση διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όταν η διάρκεια της εκπαίδευσης είναι κατά ένα τουλάχιστον έτος κατώτερη από την απαιτούμενη στο κράτος μέλος υποδοχής. Τέλος, δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να γίνει λόγος για, κατά παράβαση των άρθρων 16 παρ. 7 και 4 του Συντάγματος, εξομοίωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. με τα επαγγελματικά δικαιώματα των διπλωματούχων μηχανικών Α.Ε.Ι., όσον αφορά την εκπόνηση και επίβλεψη μελέτης ιδιωτικών και δημόσιων έργων, και μάλιστα σε βαθμό

που συνιστά έκδηλη υπέρβαση των ορίων που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, όπως απαιτείται κατά την άσκηση του δικαστικού ελέγχου. (ΣτΕ 1260/1995 Ολομ.). Και τούτο διότι οι δύο κατηγορίες πτυχιούχων διαφοροποιούνται και μάλιστα ουσιωδώς τόσο ως προς το πεδίο της επαγγελματικής τους απασχόλησης, όσο και ως προς τη χρονική διάρκεια της απαιτούμενης εμπειρίας για την επαγγελματική τους εξέλιξη. Συγκεκριμένα ένας διπλωματούχος πολιτικός μηχανικός Α.Ε.Ι., με πέντε έτη σπουδών, ο οποίος, μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 4663/1930, μπορεί να ασκεί το επάγγελμα του αρχιτέκτονα αλλά και του τοπογράφου, δικαιούται να εκπονεί μελέτες δημόσιων και ιδιωτικών έργων σε όλες τις κατηγορίες έργων, στις οποίες έχουν δικαίωμα εκπόνησης μελετών οι πτυχιούχοι και των τριών Τμημάτων Τ.Ε.Ι. Δηλαδή: α) μελέτες οικοδομικών έργων, των οποίων η εκπόνηση αποτελεί, κατά τα εκτεθέντα, το αντικείμενο των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. του Τμήματος Πολιτικών Δομικών Έργων, β) μελέτες έργων οδοποιίας - συγκοινωνιακών και υδραυλικών έργων, των οποίων η εκπόνηση αποτελεί το αντικείμενο των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. του Τμήματος Πολιτικών Έργων Υποδομής και γ) μελέτες τοπογραφίας των οποίων η εκπόνηση αποτελεί το αντικείμενο των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. του Τμήματος Τοπογραφίας. Εκτός αυτών ο διπλωματούχος πολιτικός μηχανικός Α.Ε.Ι. δικαιούται να εκπονεί και γεωτεχνικές μελέτες, καθώς και μελέτες για απλές μηχανολογικές και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις (βλ. άρθρο 3 Ν. 6422/1934). Ο δε διπλωματούχος τοπογράφος Α.Ε.Ι., εκτός από μελέτες τοπογραφίας, δικαιούται να εκπονεί και μελέτες "απλών αρχιτεκτονικών ή οικοδομικών εργασιών και μέχρι διωρόφων κτιρίων" (βλ. άρθρο 7 Ν. 4663/1930). Αντιθέτως οι πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι., με τριετείς σπουδές, έχουν, όπως προαναφέρθηκε, δικαίωμα εκπόνησης μελετών, δημόσιων και ιδιωτικών έργων, που αποτελούν μέρος των μελετών που εκπονούν οι πολιτικοί μηχανικοί και τοπογράφοι Α.Ε.Ι. Περαιτέρω, όσον αφορά τα ιδιωτικά έργα, οι διπλωματούχοι μηχανικοί Α.Ε.Ι. δικαιούνται να εκπονούν μελέτες από την έναρξη της επαγγελματικής τους απασχόλησης, χωρίς κανένα περιορισμό αναφορικά με το ύψος της αμοιβής και κατά συνεκδοχή το μέγεθος των έργων. Αντιθέτως αντίστοιχο επαγγελματικό δικαίωμα των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. δεν είναι απεριόριστο, όσον αφορά το μέγεθος των έργων, αλλά η σχετική δυνατότητά τους κλιμακώνεται βαθμιαία, με κριτήριο το χρόνο της επαγγελματικής τους εμπειρίας από τη λήψη του πτυχίου τους, με πλήρη επαγγελματική δραστηριοποίηση μόνο "μετά δεκαπενταετή αποδεδειγμένη ανάλογη ικανοποιητική εμπειρία" (βλ. περ. ε παρ. 2 άρθρο 1 του προσβαλλομένου δ/τος). Τέλος, όσον αφορά τις μελέτες δημόσιων έργων, οι διπλωματούχοι Α.Ε.Ι. δραστηριοποιούνται πλήρως μετά τη συμπλήρωση δωδεκαετίας από τη κτήση του διπλώματος και με αποδεδειγμένη ανάλογη ικανοποιητική εμπειρία (άρθρ. 3 Ν. 7161/1977), ενώ οι πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. έχουν πλήρη επαγγελματική απασχόληση "μετά δεκαπενταετή αποδεδειγμένη ανάλογη ικανοποιητική εμπειρία από τη λήψη του πτυχίου (περ. στ' παρ. 2 άρθρο 1 του δ/τος), στις κατηγορίες έργων της ειδικότητάς τους, που κατά τα εκτεθέντα, αποτελούν μέρος του πεδίου επαγγελματικής απασχόλησης των διπλωματούχων Α.Ε.Ι. Κατόπιν συνεπώς αυτών, οι λόγοι ακυρώσεως για παράβαση των άρθρων 16 παρ. 7 και 4 του Συντάγματος είναι, κατά τη γνώμη αυτή, απορριπτέοι. Στη γνώμη αυτή της μειοψηφίας προσχώρησε ο Σύμβουλος Γ. Σγουρόγλου μόνο για τις περιπτ. δ (υποπερίπτ. ίι), ε (υποπερίπτ. ί, ίι και ίιι) και στ της παρ. 2. του άρθρου 1.

15. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 περίπτ. γ του προσβαλλομένου διατάγματος, οι εν λόγω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα να απασχολούνται «Στην επίβλεψη τεχνικών έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους για λογαριασμό (ή με εντολή) υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα, ή ιδιωτικής κατασκευαστικής εταιρείας ή ιδιώτη, είτε ως μεμονωμένοι επιβλέποντες τεχνικοί, είτε ως μέλη κλιμακίων επίβλεψης». Η διάταξη αυτή έχει ομοίως εκδοθεί κατά παράβαση της εξουσιοδοτικής διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 2 περίπτ. γ του ν. 1404/1983, κατά τα γενόμενα δεκτά σε προηγούμενη σκέψη, και πρέπει να ακυρωθεί, όπως βασίμως προβάλλεται, διότι δεν προσδιορίζονται κατά συγκεκριμένο τρόπο το είδος των έργων και εργασιών που οι εν λόγω πτυχιούχοι δικαιούνται να επιβλέπουν, χωρίς η πλημμέλεια αυτή να αίρεται, όπως ήδη έγινε δεκτό, από το ότι στην εν λόγω διάταξη ορίζεται ότι η επίμαχη επίβλεψη αναφέρεται σε έργα

και εργασίες «της ειδικότητάς» τους. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Σ. Καραλής, Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας, Ν. Μαρκουλάκης και Γ. Σγουρόγλου, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί στην προηγούμενη σκέψη, επιτρεπτός κατά το Σύνταγμα, τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. καθορίζονται με αναφορά στην ειδικότητά τους. Ο εν λόγω καθορισμός είναι ειδικός και συγκεκριμένος, αφού με τον τρόπο αυτό προσδιορίζονται σαφώς οι συγκεκριμένες, κατ' είδος, κατηγορίες έργων, δημοσίων και ιδιωτικών, στις οποίες οι πτυχιούχοι κάθε Τμήματος μπορούν να απασχολούνται επαγγελματικά και με την επίβλεψη της εκτέλεσής τους, σύμφωνα με την κρίσιμη εν προκειμένω διάταξη της περ. γ της παρ. 2 του άρθρου 1 του προσβαλλομένου διατάγματος. Με τη ρύθμιση αυτή εξασφαλίζεται και η αντιστοιχία του αντικειμένου σπουδών προς το περιεχόμενο των απονεμόμενων επαγγελματικών δικαιωμάτων, με κριτήρια αμιγώς γνωστικά. Δεν μπορεί δε, εν πάση περιπτώσει, να γίνει λόγος για εξομοίωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων, των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. με τα επαγγελματικά δικαιώματα των διπλωματούχων Α.Ε.Ι., αφού αυτά διαφοροποιούνται ουσιωδώς, όπως εκτίθενται στην προηγούμενη σκέψη. Συνεπώς οι αντίθετοι λόγοι ακυρώσεως για παράβαση των άρθρων 16 παρ. 7 και 4 του Συντάγματος είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

16. Επειδή, στο άρθρο 1 παρ. 2 περίπτ. β του προσβαλλομένου διατάγματος ορίζεται ότι οι εν λόγω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα να απασχολούνται «Στην κατασκευή δημοσίων έργων της ειδικότητάς τους σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της σχετικής με την εκτέλεση δημοσίων έργων νομοθεσίας». Εξάλλου, στον ν. 1418/1984 (Α 23) ορίζεται, στο άρθρο 1, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2229/1994 (Α 138), ότι «1. Τα δημόσια έργα είναι έργα υποδομής της χώρας που καλύπτουν βασικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου ... 2. ... 3. Από τεχνική άποψη δημόσια έργα είναι όλα τα έργα που εκτελούν φορείς του δημόσιου τομέα και συνδέονται με οποιονδήποτε τρόπο με το έδαφος, το υπέδαφος ή τον υποθαλάσσιο χώρο ...», στο άρθρο 4 παρ. 1 ότι «Τα δημόσια έργα κατασκευάζονται: α) Από ειδικευμένες εργοληπτικές επιχειρήσεις, όπως ορίζεται στον νόμο αυτόν ή β) από το φορέα κατασκευής του έργου με αυτεπιστασία ...»), στο άρθρο 6, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 παρ. 8 και 9 του ν. 2229/1994, ότι «1. Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση των έργων ανήκει στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου ... 2. ... 6. Η διεύθυνση των έργων από την πλευρά του αναδόχου στους τόπους κατασκευής τους γίνεται από τεχνικούς που έχουν τα κατάλληλα προσόντα και είναι αποδεκτοί από την υπηρεσία. Η επιτόπου των έργων παρουσία τεχνικού στελέχους ή τεχνικού υπαλλήλου της εργοληπτικής επιχείρησης είναι υποχρεωτική και ανάλογη με τη φύση και το μέγεθος του κατασκευαζόμενου έργου. Προκειμένου για έργα προϋπολογισμού πάνω από ένα δισεκατομμύριο, η αναλογία αυτή καθορίζεται τουλάχιστον σε τρεις (3) τεχνικούς ανάλογων προσόντων και πείρας, από τους οποίους ένας πρέπει να είναι διπλωματούχος ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) και ένας πτυχιούχος τεχνολογικού εκπαιδευτικού ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.). Η ελάχιστη τεχνική στελέχωση του εργοταξίου σε κάθε έργο μπορεί πάντα να αλλάξει με απόφαση του κυρίου ή του φορέα κατασκευής του έργου, εφόσον προβλέπεται στη διακήρυξη. ... Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος ... μπορεί να αναπροσαρμόζεται ο αριθμός των τεχνικών επιτόπου των έργων, ανάλογα με τον προϋπολογισμό και τη φύση του εκτελούμενου έργου», στο άρθρο 15, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 1 έως 4 του ν. 2229/1994, ότι «1. Την κατασκευή δημοσίων έργων επιτρέπεται να αναλαμβάνουν ημεδαπές επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.) και στην αντίστοιχη με το έργο κατηγορία και τάξη εγγραφής, καθώς και εργοληπτικές επιχειρήσεις Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. 2. ... 3. Για την παρακολούθηση της τεχνικής εμπειρίας στην κατασκευή έργων των προσώπων που στελεχώνουν τις εργοληπτικές επιχειρήσεις του ΜΕΕΠ τηρείται στο Υπουργείο Δημοσίων Έργων Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 του νόμου αυτού. 4. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού, η εγγραφή στο ΜΕΕΠ μιας επιχείρησης και η διατήρηση σε ισχύ της

εγγραφής αυτής με την αναθεώρησή της, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 16, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ανάληψη από την επιχείρηση αυτή της κατασκευής δημόσιου έργου, κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού. 5. ...», στο άρθρο 16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 5 επ. του ν. 2229/1994, ότι «1. Η εγγραφή των εργοληπτικών επιχειρήσεων στο ΜΕΕΠ γίνεται με αίτησή τους. Κριτήρια για την εγγραφή αποτελούν η οργάνωση της επιχείρησης, η στελέχωσή της από τεχνικούς εγγεγραμμένους στο ΜΕΚ, η στελέχωσή της από άλλο επιστημονικό ή τεχνικό και βοηθητικό προσωπικό, η εμπειρία σε έργα που έχουν εκτελεσθεί απ' την επιχείρηση ή τα στελέχη της... και άλλα παρόμοια στοιχεία. Η στελέχωση της επιχείρησης με στελέχη εγγεγραμμένα στο ΜΕΚ παρακολουθείται από την επιτροπή ΜΕΕΠ, ώστε τα στελέχη αυτά να μετέχουν ενεργά στο έργο της επιχείρησης. ... Με προεδρικό διάταγμα καθορίζονται τα κατώτατα όρια τεχνικής στελέχωσης της επιχείρησης, καθώς και της στελέχωσής της από άλλο επιστημονικό ή τεχνικό και βοηθητικό προσωπικό ... Η ελάχιστη στελέχωση της επιχείρησης πρέπει να είναι συνεχής καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας της ... 2. ... 5. Η κατάταξη στο ΜΕΕΠ των εργοληπτικών επιχειρήσεων γίνεται σε μια ή περισσότερες απ' τις κατηγορίες των έργων οδοποιίας, οικοδομικών, υδραυλικών, λιμενικών και ηλεκτρομηχανολογικών. Με π. δ/μα μπορεί να αναπροσδιορίζονται οι κατηγορίες αυτές και να ρυθμίζονται τα μεταβατικά προβλήματα που ανακύπτουν στην περίπτωση αυτή. Κάθε επιχείρηση κατατάσσεται σε μια τάξη για κάθε κατηγορία. Οι τάξεις ορίζονται σε επτά για κάθε κατηγορία και ακολουθεί όγδοη τάξη που είναι γενική. ... 6. ... 8. Στις τρεις κατώτερες τάξεις του ΜΕΕΠ εγγράφονται ατομικές επιχειρήσεις προσώπων εγγεγραμμένων στο ΜΕΚ και επιχειρήσεις προσωπικών εταιριών ή εταιριών περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ), των οποίων όλα τα μέλη είναι πρόσωπα εγγεγραμμένα στα ΜΕΚ. Στις υπόλοιπες τάξεις του ΜΕΕΠ εγγράφονται επιχειρήσεις με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας ή ΕΠΕ. Κατεξαιρέση οι μέχρι σήμερα κάτοχοι εργοληπτικών πτυχίων οποιασδήποτε κατηγορίας και τάξης μπορούν να ασκούν, κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου, και τέταρτης τάξης του ΜΕΕΠ εργοληπτική επιχείρηση με τη μορφή ατομικής επιχείρησης ή προσωπικής εταιρίας ... 9. Κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού οι μέχρι σήμερα κάτοχοι εργοληπτικών πτυχίων σε ισχύ κατατάσσονται αυτοδίκαια στις βαθμίδες του ΜΕΕΠ ως εξής ...». στο άρθρο 17 ότι «1. Η εγγραφή στο Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ) γίνεται με αίτηση των ενδιαφερόμενων τεχνικών διπλωματούχων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και πρώην ανώτερων τεχνικών σχολών που ασχολούνται με την παραγωγή έργων σε οποιοδήποτε στάδιο της (μελέτη, κατασκευή, επίβλεψη). Με την εγγραφή γίνεται και κατάταξη σε μία απ' τις βαθμίδες εμπειρίας που προβλέπει η παράγραφος 9 του άρθρου αυτού και για καθεμιά απ' τις κατηγορίες έργων όπως αυτές ορίζονται στην παράγρ. 5 του άρθρου 16 ή και υποκατηγορίες που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων. 2. Με τις ενδείξεις του ΜΕΚ παρακολουθείται η εξέλιξη της εμπειρίας των εγγεγραμμένων, ώστε να μπορεί να γίνεται η αναθεώρηση της κατάταξης σε κατηγορίες έργων και βαθμίδες. 3. Η εγγραφή, κατάταξη και αναθεώρηση στηρίζεται σε όλα τα στοιχεία που συγκεντρώνονται από την υπηρεσία και ιδίως στα Πιστοποιητικά ΜΕΚ της επόμενης παραγράφου. 4. Για κάθε δημόσιο έργο η υπηρεσία συντάσσει υποχρεωτικά Πιστοποιητικό ΜΕΚ. ... Τα πιστοποιητικά ΜΕΚ περιλαμβάνουν κάθε πληροφορία που σχετίζεται με πρόσωπα εγγεγραμμένα στο ΜΕΚ ή που έχουν τα τυπικά προσόντα για να εγγραφούν σ' αυτό και που ασχολήθηκαν με το έργο από της πλευράς του αναδόχου ή των σχετιζόμενων μ' αυτόν επιχειρήσεων, όπως επίσης και τις σχετικές αξιολογήσεις. Τα πιστοποιητικά ΜΕΚ διαβιβάζονται απευθείας στην αρμόδια για την τήρηση του ΜΕΚ υπηρεσία. ... 5. ... 6. Η εγγραφή, κατάταξη και εξέλιξη στις βαθμίδες του ΜΕΚ γίνεται από την Επιτροπή ΜΕΚ. ... 7. Η εγγραφή στο ΜΕΚ των διπλωματούχων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων γίνεται μετά τριετία από την άσκηση του επαγγέλματος με βάση την ειδικότητα του διπλώματος και το χρόνο απασχόλησης σε έργα όπως ειδικότερα ορίζεται με π. δ/μα. 8. Η εγγραφή στο ΜΕΚ των πτυχιούχων τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και πρώην ανώτερων τεχνικών σχολών γίνεται μετά από πενταετία από την άσκηση του επαγγέλματος με βάση την εμπειρία τους σε έργα και σε

κατηγορίες έργων αντίστοιχες με τις ειδικότητες των σπουδών τους, όπως ορίζεται με π. δ/μα. 9. Ο αριθμός των βαθμίδων εμπειρίας σε κάθε ειδικότητα ορίζεται σε τέσσερις. Οι διπλωματούχοι ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων κατατάσσονται στην πρώτη βαθμίδα εμπειρίας μετά τριετία από την άσκηση του επαγγέλματος. Μπορεί να γίνει κατάταξη απευθείας στη δεύτερη βαθμίδα αν έχει συμπληρωθεί πενταετία από την άσκηση του επαγγέλματος και εφόσον αποδεικνύεται σχετική εμπειρία τους. Οι πτυχιούχοι των τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των πρώην ανώτερων τεχνικών σχολών κατατάσσονται πάντοτε στην πρώτη βαθμίδα μετά πενταετία από την άσκηση του επαγγέλματος με βάση την εμπειρία. Με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων ρυθμίζεται ο ελάχιστος χρόνος που απαιτείται κατά κατηγορία έργων, ειδικότητα και τίτλο σπουδών για την εξέλιξη από βαθμίδα σε βαθμίδα και κάθε λεπτομέρεια σχετική με την εγγραφή ή κατάταξη και εξέλιξη σε βαθμίδες ΜΕΚ» και στο άρθρο 21, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 15 του ν. 2229/1994, ότι «1. Με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων εγκρίνονται προδιαγραφές και κανονισμοί που αναφέρονται στον τρόπο κατασκευής των έργων και στην ποιότητα, στον τρόπο σύνθεσης και επεξεργασίας, στη χρήση και στον έλεγχο των υλικών κατασκευής των έργων. Με την απόφαση αυτή μπορεί να ορίζεται αν οι θεσπιζόμενες προδιαγραφές είναι υποχρεωτικές σε κάθε περίπτωση ή ισχύουν προαιρετικά ή ισχύουν ως ελάχιστα όρια. 2. Για την τήρηση και εφαρμογή των προδιαγραφών και κανονισμών της προηγούμενης παραγράφου τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Δημοσίων Έργων επιτρέπεται να διενεργούν ελέγχους στον τόπο ... κατασκευής του έργου ... 3. Η παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού και των κανονιστικών αποφάσεων, που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του, διώκεται και τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα. Επιπλέον, κατά των παραβατών επιβάλλεται ... διοικητική ποινή μέχρι είκοσι πέντε εκατομμύρια (25.000.000) δραχμές ... 4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται γενικά σε όλα τα έργα, δημόσια και ιδιωτικά. Ως προς τα θέματα που καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές καταργούνται οι αντίστοιχες διατάξεις του Ν. Δ. της 17-7/16.8.1923 ... και ιδίως του άρθρου 9 αυτού». Στο άρθρο 4 του π.δ. 472/1985 (Α 168), το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση διατάξεων του ν. 1418/1984, ρυθμίζεται η εγγραφή στο Μ.Ε.Κ. των διπλωματούχων Α.Ε.Ι., ενώ στο άρθρο 5 παρ. 1, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 60 παρ. 1 του π.δ. 609/1985 (Α 223), ορίζεται ότι «Η εγγραφή στο ΜΕΚ των πτυχιούχων υπομηχανικών, των πτυχιούχων τεχνολογικών ιδρυμάτων και πρώην ανώτερων τεχνικών σχολών της ημεδαπής, ή ισοτίμων σχολών της αλλοδαπής που ασχολούνται με την παραγωγή έργων, γίνεται στις κατηγορίες έργων ή εξειδικευμένες εργασίες: α) ... γ) Των πτυχιούχων ΤΕΙ του Τμήματος Πολιτικών Δομικών Έργων ... στην κατηγορία των οικοδομικών έργων όπως και στην κατηγορία των βιομηχανικών και ενεργειακών έργων για τα περιλαμβανόμενα σ' αυτήν δομικά έργα. δ) Των πτυχιούχων ΤΕΙ του Τμήματος Πολιτικών Έργων Υποδομής ... στις κατηγορίες οδοποιίας, υδραυλικών και λιμενικών έργων. ε) Των πτυχιούχων ΤΕΙ του Τμήματος Τοπογραφίας ... στις κατηγορίες οδοποιίας, υδραυλικών και λιμενικών έργων. στ) ...». Τέλος, με την ΕΔ2α/01/27/Φ.Ν.294/18.3.1985 απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων (Β 170), η οποία ομοίως εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση διατάξεων του ν. 1418/1984, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τα όρια έργων κατά τάξεις εργοληπτικών επιχειρήσεων, το Μ.Ε.Ε.Π. και το Μ.Ε.Κ., στο δε άρθρο 17 παρ. 5 ορίζεται ότι «Για την εξέλιξη από βαθμίδα σε βαθμίδα των πτυχιούχων ΤΕΙ, ΚΑΤΕΕ και Υπομηχανικών απαιτείται για όλες τις κατηγορίες έργων τρία χρόνια απασχόληση σε κατασκευή ή οχτώ χρόνια σε επίβλεψη. ...».

17. Επειδή, με την ανωτέρω διάταξη της περιπτ. β της παρ. 2 του άρθρου 1 του προσβαλλομένου διατάγματος απονέμεται στους εν λόγω πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. επαγγελματικό δικαίωμα αναφερόμενο στο τρίτο στάδιο της κατασκευαστικής διαδικασίας και συνιστάμενο στη δυνατότητα διεύθυνσης της κατασκευής δημοσίου έργου και αναλήψεως, έναντι του Δημοσίου και των τρίτων, της ευθύνης για την τήρηση των προβλεπομένων προδιαγραφών και κανονισμών και την, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, κατασκευή του (βλ. άρθρα 6 παρ. 6 και 21 του ν.

1418/1984). Το επαγγελματικό αυτό δικαίωμα, υπό το εκτεθέν περιεχόμενό του, απονέμεται στους εν λόγω πτυχιούχους το πρώτον με τη διάταξη αυτή, δοθέντος ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα αποτελεί τον κατά το Σύνταγμα εκτελεστικό νόμο, με τον οποίο, κατά τη ρητή επιταγή του άρθρου 16 παρ. 7 αυτού, απονέμονται, με βάση αμιγώς γνωστικά κριτήρια, επαγγελματικά δικαιώματα στους πτυχιούχους σχολών ανώτερης εκπαίδευσης αντίστοιχα με τις γνώσεις τους, όπως ήδη έγινε δεκτό στις 8η έως και 10η σκέψεις. Και ναι μεν, με τις παρατεθείσες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις του ν. 1418/1984 και των κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθεισών κανονιστικών διατάξεων, με τις οποίες ρυθμίζονται τα της κατασκευής των δημοσίων έργων, προβλέπεται η εγγραφή στο Μ.Ε.Κ. και η συμμετοχή σε εργοληπτικές επιχειρήσεις πτυχιούχων σχολών ανώτερης εκπαίδευσης, οι διατάξεις όμως αυτές δεν συνιστούν τον κατά το άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος εκτελεστικό νόμο περί καθορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων των εν λόγω πτυχιούχων, αλλά προϋποθέτουν τον κατά συνταγματικώς ορθό τρόπο καθορισμό των δικαιωμάτων αυτών. Περαιτέρω, η ανωτέρω διάταξη (άρθρο 1 παρ. 2 περίπτ. β) έχει ομοίως εκδοθεί κατά παράβαση της εξουσιοδοτικής διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 2 περίπτ. γ του ν. 1404/1983, κατά τα γενόμενα δεκτά σε προηγούμενη σκέψη, και είναι ακυρωτέα, όπως βασίμως προβάλλεται, διότι δεν προσδιορίζεται το είδος των δημοσίων έργων, τα οποία οι εν λόγω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα να διευθύνουν, όπως απαιτείται, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα. Η εν λόγω πλημμέλεια δεν αίρεται, κατά τα ανωτέρω, από το ότι στην εν λόγω διάταξη ορίζεται ότι η κατασκευή δημοσίων έργων αναφέρεται σε έργα «της ειδικότητας» των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. καθώς και από το ότι οι εν λόγω πτυχιούχοι εγγράφονται στο Μ.Ε.Κ., δυνάμει του ανωτέρω άρθρου 5 του π.δ. 472/1985, σε ορισμένες κατηγορίες δημοσίων έργων, δοθέντος ότι οι κατηγορίες αυτές ορίζονται κατά τρόπο γενικό, ο οποίος δεν πληροί την απαίτηση του νόμου για σαφή προσδιορισμό του είδους των επίμαχων επαγγελματικών δικαιωμάτων. Τέλος, η εν λόγω πλημμέλεια δεν αίρεται από την κλιμάκωση του απονεμομένου δικαιώματος με βάση την επαγγελματική εμπειρία (βλ. άρθρο 17 παρ. 9 του ν. 1418/1984) των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι., καθώς και από την υποχρεωτική σύμπραξη, σε έργα προϋπολογισμού άνω του 1.000.000.000 δρχ., πτυχιούχου Α.Ε.Ι. (βλ. άρθρο 6 παρ. 6 του ν. 1418/1984), διότι, όπως ήδη έγινε δεκτό, τα κριτήρια αυτά είναι απρόσφορα σε σχέση με την απαίτηση συγκεκριμένου καθορισμού του επαγγελματικού αυτού δικαιώματος. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι π. Χριστόφορος, Ν. Μαρκουλάκης, Αικ. Χριστοφορίδου, Γ. Σγουρόγλου και Α. Καραμιχαλέλης, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Η εν λόγω διάταξη θεσπίζει ρύθμιση διά παραπομπής στις διατάξεις της νομοθεσίας περί εκτελέσεως δημοσίων έργων. Οι διατάξεις αυτές αποτελούν ένα πλήρως κατεστρωμένο σύστημα κανόνων που καλύπτει το τρίτο στάδιο της κατασκευαστικής διαδικασίας, κατά το οποίο εφαρμόζονται, σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης, τα επιβαλλόμενα από το πρώτο στάδιο, το στάδιο δηλαδή της μελέτης του έργου, της οποίας η ορθή υλοποίηση εξασφαλίζεται με την επίβλεψη του έργου, που συνιστά το δεύτερο στάδιο της κατασκευαστικής διαδικασίας. Δεδομένου δε ότι η μελέτη εκπονείται, στις πλείστες των περιπτώσεων (και πάντως εγκρίνεται στις λοιπές περιπτώσεις) από το φορέα κατασκευής του έργου, ο οποίος αναλαμβάνει και την επίβλεψη υλοποίησής της μελέτης αυτής, στη φάση της κατασκευής ο ανάδοχος και οι τεχνικοί που τον στελεχώνουν περιορίζονται στη κατά τα λοιπά διεύθυνση των υπό κατασκευή έργων (πρβλ. ν. 1418/84 άρ. 6, όπως τροποπ. με το άρ. 2 παρ. 8 και 9 του ν. 2229/84). Το πλαίσιο αυτό στο οποίο περιορίζεται η τρίτη φάση της κατασκευαστικής διαδικασίας έργου, ο νομοθέτης προσδιόρισε ειδικότερον, στην περίπτωση εκτελέσεως δημοσίων έργων, με θέσπιση συγκεκριμένων κανόνων που αφορούν, τόσο στα προσόντα εγγραφής των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. στο ΜΕΚ και μάλιστα σε ορισμένες κατηγορίες δημοσίων έργων, όσο και στους κανόνες εγγραφής των εργοληπτικών επιχειρήσεων στο ΜΕΕΠ, οι οποίες στελεχώνονται από τεχνικούς εγγεγραμμένους στο ΜΕΚ, διά του οποίου παρακολουθείται η τεχνική εμπειρία των στελεχών αυτών. Εξάλλου, σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διατάξεις, η ελάχιστη τεχνική στελέχωση του εργοταξίου σε κάθε έργο πρέπει να είναι κατάλληλη και αποδεκτή από την υπηρεσία, ο δε κύριος του έργου δύναται να απαιτήσει διαφορετική τεχνική στελέχωση, αναλόγως

της φύσεως και του μεγέθους του έργου. Υπό τα δεδομένα αυτά και λαμβανομένου υπόψιν ότι οι απόφοιτοι των Τ.Ε.Ι. αποτελούν κατά νόμον "στελέχη εφαρμογής", σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το κριτήριο της εμπειρίας που αξιοποιείται ειδικώς και κατά συγκεκριμένο τρόπο από τις κείμενες περί εκτελέσεως δημοσίων έργων διατάξεις είναι ιδιαίτερος πρόσφορος για τον καθορισμό επαγγελματικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στη φάση εκτελέσεως ενός έργου με τη συμμετοχή "στελεχών εφαρμογής", η επίμαχη διάταξη, που αποτελεί ρύθμιση διό παραπομπής, περιέχει ειδικό και συγκεκριμένο, σύμφωνο δε με τις διατάξεις του Συντάγματος, προσδιορισμό του αντικειμένου της επαγγελματικής δραστηριότητας των αποφοίτων ανωτέρων επαγγελματικών σχολών. Συνεπώς, κατά τη γνώμη αυτή, ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως θα έπρεπε ν' απορριφθεί. Μειοψήφησαν επίσης οι Σύμβουλοι Ν. Σακελλαρίου και Δ. Πετρούλιας, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Οι πτυχιούχοι των Τ.Ε.Ι. αντλούν το δικαίωμα επαγγελματικής τους απασχόλησης στην κατασκευή δημόσιων έργων, όχι από τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 περ. β' του προσβαλλόμενου διατάγματος, αλλά από την εκάστοτε ισχύουσα για τα δημόσια έργα νομοθεσία, στην οποία η διάταξη αυτή παραπέμπει, για λόγους νομοτεχνικής ενότητας και πληρότητας των ρυθμίσεων του διατάγματος, χωρίς να την τροποποιεί. Είναι συνεπώς οι διατάξεις του Ν. 1418/1984 και του π. δ/τος 472/1985, οι οποίες παρέχουν στους πτυχιούχους των Τ.Ε.Ι. το σχετικό επαγγελματικό δικαίωμα, αφού με τις εν λόγω διατάξεις (άρθρ. 6 και 17 του Ν. 1418/1984 και 5 του π. δ/τος 472/1985) αναγνωρίζονται, αλλά και μετά την έκδοση του προσβαλλόμενου διατάγματος εξακολουθεί να αναγνωρίζεται σ' αυτούς η δυνατότητα επαγγελματικής απασχόλησης στην κατασκευή δημόσιων έργων, με την ιδιότητα των στελεχών εργοληπτικών επιχειρήσεων. Κατ' ακολουθίαν, με τη διάταξη της περιπτ. β' της παρ. 2 του άρθρου 1 του προσβαλλόμενου διατάγματος δεν θεσπίζεται νέα κανονιστική ρύθμιση, όσον αφορά το δικαίωμα επαγγελματικής απασχόλησης των πτυχιούχων των Τ.Ε.Ι. στον παραπάνω τομέα της κατασκευής δημοσίων έργων. Και τούτο διότι, εν όψει των προεκτεθέντων, και αν ακόμη η ανωτέρω διάταξη δεν είχε περιληφθεί στο προσβαλλόμενο διάταγμα, οι πτυχιούχοι των Τ.Ε.Ι. θα εξακολουθούσαν να έχουν το επαγγελματικό δικαίωμα απασχόλησης στην κατασκευή δημοσίων έργων, όπως ακριβώς αυτό τους παρέχεται με τις διατάξεις του Ν. 1418/1984 και του π. δ/τος 472/1985, δυνάμει των οποίων και μετά την έκδοση του προσβαλλόμενου δ/τος συνεχίζουν να το ασκούν. Ούτε δε και περίπτωση νομοθέτησης κατά παραπομπή συντρέχει εν προκειμένω, αφού με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 περ. β' του προσβαλλόμενου διατάγματος δεν επεκτείνεται το επίμαχο επαγγελματικό δικαίωμα σε άλλη κατηγορία προσώπων και ως εκ τούτου δεν εισάγεται νέο δίκαιο. Συνεπώς, απαραδέκτως με την υπό κρίση αίτηση πλήσσει η στερούμενη κανονιστικού περιεχομένου διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 περ. β' του διατάγματος 318/1994. Άλλωστε με αυτά τα δεδομένα και η τυχόν ακύρωση της εν λόγω διατάξης, υπό την εκδοχή ότι επαναλαμβάνει τις διατάξεις της ισχύουσας για την εκτέλεση των δημοσίων έργων νομοθεσίας, θα ήταν αλυσιτελής για το αιτούν Τ.Ε.Ε., δοθέντος ότι θα εξακολουθούσαν να ισχύουν οι διατάξεις του Ν. 1418/1984 και του π. δ/τος 472/1985, οι οποίες προφανώς δεν καταργήθηκαν με την έκδοση του προσβαλλόμενου διατάγματος. Ανεξαρτήτως πάντως των ανωτέρω, με τις διατάξεις των άρθρων 6 και 17 του Ν. 1418/1984 και του άρθρου 5 του π. δ/τος 472/1985 προσδιορίζονται σαφώς και κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων των Τ.Ε.Ι. στην κατασκευή δημοσίων έργων, αφού με αυτές προβλέπονται οι συγκεκριμένες κατηγορίες έργων, στις οποίες οι εν λόγω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα να απασχολούνται επαγγελματικά, κατόπιν εγγραφής τους στο Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ), στην Επιτροπή μάλιστα του οποίου μετέχουν και δύο εκπρόσωποι του αιτούντος Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος (άρθρ. 2 παρ. 1 του π. δ/τος 472/1985). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 5 του π. δ/τος 472/1985, έχουν δικαίωμα εγγραφής στο ΜΕΚ και κατά συνεκδοχή δικαίωμα επαγγελματικής απασχόλησης οι μεν πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. του Τμήματος Πολιτικών Δομικών Έργων στην κατηγορία των οικοδομικών έργων (όπως και στην κατηγορία των βιομηχανικών και ενεργειακών έργων για τα περιλαμβανόμενα σ' αυτήν δομικά έργα), οι δε πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. του Τμήματος Πολιτικών Έργων Υποδομής και του

Τμήματος Τοπογραφίας στις κατηγορίες οδοποιίας, υδραυλικών και λιμενικών. Η αναφορά των συγκεκριμένων αυτών κατηγοριών έργων συνιστά σαφή προσδιορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. Άλλωστε παγίως, στη νομοθεσία των δημόσιων έργων, η εγγραφή, κατάταξη και εξέλιξη στο ΜΕΚ όλων των διπλωματούχων τεχνικών γίνεται σε κατηγορίες έργων, οι οποίες αντιστοιχούν σε απολύτως συγκεκριμένα κατ' είδος δημόσια έργα. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του π. δ/τος 472/1985 η εγγραφή στο ΜΕΚ των διπλωματούχων Πολιτικών Μηχανικών και των διπλωματούχων Τοπογράφων Α.Ε.Ι. γίνεται επίσης σε ορισμένες κατηγορίες έργων, των μεν πρώτων στις κατηγορίες έργων οδοποιίας, οικοδομικών, υδραυλικών, λιμενικών και βιομηχανικών και ενεργειακών, των δε δεύτερων στις κατηγορίες έργων οδοποιίας, οικοδομικών, υδραυλικών και λιμενικών. Περαιτέρω δε το χρησιμοποιούμενο, για την εγγραφή και εξέλιξη στις βαθμίδες εμπειρίας του ΜΕΚ των πτυχιούχων Τ. Ε.Ι., κριτήριο της επαγγελματικής εμπειρίας αποτελεί κριτήριο συναφές, αντικειμενικό και πρόσφορο για τον καθορισμό των επαγγελματικών τους δικαιωμάτων. Άλλωστε το ίδιο κριτήριο χρησιμοποιείται για την εγγραφή και εξέλιξη στις βαθμίδες εμπειρίας του ΜΕΚ και των διπλωματούχων τεχνικών Α.Ε.Ι., με διαφορετικές όμως (και μειωμένες) σε σχέση με τους πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. χρονικές προϋποθέσεις της απαιτούμενης εμπειρίας, τόσο για την εγγραφή όσο και για την εξέλιξη στις βαθμίδες εμπειρίας του ΜΕΚ (βλ. άρθρο 17 παρ. 9 του Ν. 1418/1984 και άρθρο 17 παρ. 4 και 5 του π. δ/τος 472/1985). Τέλος, δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να γίνει λόγος για, κατά παράβαση των άρθρων 16 παρ. 7 και 4 του Συντάγματος, εξομοίωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. με τα επαγγελματικά δικαιώματα των αντίστοιχων διπλωματούχων Α.Ε.Ι. (πολιτικών μηχανικών και τοπογράφων) στον τομέα της κατασκευής δημόσιων έργων και μάλιστα σε βαθμό που συνιστά έκδηλη υπέρβαση των ορίων που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, όπως απαιτείται κατά την άσκηση του δικαστικού ελέγχου. (ΣτΕ 1260/1995 Ολομ.). Και τούτο διότι οι δύο κατηγορίες πτυχιούχων διαφοροποιούνται και μάλιστα ουσιωδώς τόσο ως προς τις χρονικές προϋποθέσεις της απαιτούμενης εμπειρίας για την εγγραφή και εξέλιξη στις βαθμίδες εμπειρίας του ΜΕΚ (βλ. άρθρο 17 παρ. 9 του Ν. 1418/1984 και άρθρο 17 παρ. 4 και 5 της απόφασης ΕΔ2α/01/27/Φ.Ν.294/18.3.1985 του Υπουργού Δημόσιων Έργων), όσο κυρίως ως προς το πεδίο της επαγγελματικής τους απασχόλησης. Πράγματι από τις διατάξεις των άρθρων 4 και 5 του π. δ/τος 472/1985, που έχουν ήδη παρατεθεί, προκύπτει ότι οι πτυχιούχοι και των τριών επίμαχων Τμημάτων Τ.Ε.Ι. έχουν δικαίωμα εγγραφής στο ΜΕΚ (και κατά συνεκδοχή επαγγελματικής απασχόλησης) σε ορισμένες μόνον για κάθε πτυχιούχο Τ.Ε.Ι., από τις κατηγορίες έργων, στις οποίες εγγράφονται οι διπλωματούχοι πολιτικοί μηχανικοί Α.Ε.Ι. Μάλιστα οι τελευταίοι έχουν δικαίωμα εγγραφής στο ΜΕΚ σε όλες τις κατηγορίες έργων στις οποίες εγγράφονται και οι τρεις κατηγορίες πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. (των Τμημάτων Πολιτικών Δομικών Έργων, Πολιτικών Έργων Υποδομής και Τοπογραφίας). Διαφοροποίηση επίσης υπάρχει και μεταξύ των διπλωματούχων Τοπογράφων Α.Ε.Ι. και των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. του Τμήματος Τοπογραφίας αφού, πέραν των διαφορετικών χρονικών προϋποθέσεων απαιτούμενης εμπειρίας για την εγγραφή και εξέλιξη στο ΜΕΚ, οι πρώτοι εγγράφονται σε μια επί πλέον κατηγορία έργων, στην κατηγορία των οικοδομικών έργων. Συνεπώς, κατά την άποψη αυτή, οι αντίθετοι λόγοι ακυρώσεως για παράβαση των άρθρων 16 παρ. 7 και 4 του Συντάγματος είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

18. Επειδή, στο άρθρο 1 παρ. 2 περίπτ. α του προσβαλλομένου διατάγματος ορίζεται ότι οι ανωτέρω πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. έχουν δικαίωμα να απασχολούνται «Στην κατασκευή ιδιωτικών έργων της ειδικότητάς τους». Με τη διάταξη αυτή δεν επαναλαμβάνεται απλώς η υφιστάμενη για οποιονδήποτε", ελλείπει αντίθετης νομοθετικής προβλέψεως, ευχέρεια αναλήψεως οικονομικής δραστηριότητας σχετικής με την κατασκευή ιδιωτικών έργων, αλλ' απονέμεται στους εν λόγω πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. επαγγελματικό δικαίωμα, συνιστάμενο, ομοίως όπως επί δημοσίων έργων, στη δυνατότητα διεύθυνσης της κατασκευής ιδιωτικού έργου και αναλήψεως, έναντι του Δημοσίου και των τρίτων, της ευθύνης για την τήρηση των προβλεπομένων προδιαγραφών και κανονισμών και την

σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, κατασκευή του (βλ. άρθρο 21 του ν. 1418/1984). Το κανονιστικό αυτό περιεχόμενο της εν λόγω διατάξεως συνάγεται ευθέως από τη φύση του προσβαλλομένου διατάγματος, ως του εκτελεστικού του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος νόμου, με τον οποίο, σύμφωνα με τα γενόμενα δεκτά σε προηγούμενη σκέψη, στους πτυχιούχους των σχολών ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης απονέμονται συγκεκριμένα επαγγελματικά δικαιώματα, αντίστοιχα με τις ειδικές γνώσεις και εμπειρίες που τους έχουν μεταδοθεί κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, οριζόμενα δηλαδή με κριτήρια γνωστικά, και όχι δικαιώματα αναφερόμενα σε άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, οι οποίες ενδεχομένως ρυθμίζονται από άλλες διατάξεις. Για τον λόγο, άλλωστε, αυτό, το εν λόγω δικαίωμα δεν παρέχεται, αδιακρίτως, στους πτυχιούχους και των τριών τμημάτων (πολιτικών δομικών έργων, πολιτικών έργων υποδομής και τοπογράφων), αλλά περιορίζεται στα έργα της ειδικότητας των πτυχιούχων κάθε τμήματος. Ενόψει αυτών, η επίμαχη διάταξη έχει εκδοθεί κατά παράβαση της εξουσιοδοτικής διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 2 περίπτ. γ του ν. 1404/1983, κατά τα γενόμενα δεκτά σε προηγούμενη σκέψη, και πρέπει να ακυρωθεί, όπως βασίμως προβάλλεται, διότι δεν προσδιορίζεται το είδος των ιδιωτικών έργων που οι πτυχιούχοι αυτοί έχουν δικαίωμα να διευθύνουν, χωρίς η πλημμέλεια αυτή να αίρεται, όπως ήδη έγινε δεκτό, από το ότι στην εν λόγω διάταξη ορίζεται ότι η κατασκευή ιδιωτικών έργων αναφέρεται σε έργα «της ειδικότητάς» τους. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Π. Χριστόφορος, Α. Ράντος, Ν. Μαρκουλάκης, Αικ. Χριστοφορίδου και Γ. Σγουρόγλου, Οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Με την εν λόγω διάταξη αναγνωρίζεται ρητώς η δυνατότητα αποφοίτων ανωτέρων επαγγελματικών σχολών να αναλάβουν την κατασκευή ιδιωτικών έργων, υπό τον περιορισμό της αναλήψεως κατασκευής έργων της ειδικότητας των πτυχιούχων κάθε τμήματος. Το εν λόγω δικαίωμα αφορά, όπως εκτίθεται στην αντίστοιχη γνώμη της προηγούμενης σκέψεως, στο τρίτο στάδιο της κατασκευαστικής διαδικασίας, κατά την οποία ο κατασκευαστής περιορίζεται στην υποχρέωση εφαρμογής της μελέτης του έργου (α' στάδιο), υπό την επίβλεψη υλοποίησής αυτής (β' στάδιο), διευθύνοντας στο πλαίσιο που του αναλογεί, εφ' όσον τα δύο προηγούμενα στάδια διέπονται από ειδικές διατάξεις και δεν ανήκουν στη δική του ευθύνη, την κατασκευή του έργου και αναλαμβάνοντας, στο αυτό μέτρο, που αντιστοιχεί απολύτως σε «στελέχη εφαρμογής», όπως κατά νόμον είναι οι πτυχιούχοι ανωτέρων επαγγελματικών σχολών, την ευθύνη για την τήρηση των κανόνων της τέχνης και της επιστήμης. Δεδομένου δε ότι για την κατασκευή ιδιωτικών έργων δεν υπάρχει νομοθεσία ανάλογη με εκείνη που ισχύει για την κατασκευή δημοσίων έργων (και ιδίως Μ.Ε.Κ. ιδιωτικών έργων), μέσω της οποίας θα είχαν θεσπισθεί κανόνες δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και προϋποθέσεων αναλήψεως κατασκευαστικής δραστηριότητας και στον τομέα των ιδιωτικών έργων, δεν είναι νοητό, ειδικώς και μόνον για τους αποφοίτους των ανωτέρων επαγγελματικών σχολών να απαιτείται ειδική ρύθμιση σχετικά με τον αρρυθμιστο κανονιστικώς τομέα αυτόν, υπό τη μορφή των "επαγγελματικών δικαιωμάτων", θεωρουμένου μάλιστα ότι το πρώτον απονέμονται αυτά με την επίμαχη διάταξη. Με τα δεδομένα αυτά, η επίμαχη διάταξη, με την οποία αναγνωρίζεται απλώς η δυνατότητα αποφοίτων ανωτέρων επαγγελματικών σχολών να αναλαμβάνουν και αυτοί την κατασκευή ιδιωτικών έργων, δηλαδή να ασκούν κατασκευαστική δραστηριότητα στον αρρυθμιστο κανονιστικώς αυτόν τομέα, είναι ειδική και συγκεκριμένη υπό την έννοια της συμφωνίας αυτής προς το άρ. 16 παρ. 7 του Συντ., διότι περιέχει τον μόνο δυνατό εν προκειμένω περιορισμό, αυτόν δηλαδή της ειδικότητας των πτυχιούχων κάθε τμήματος ως προϋποθέσεως κατασκευής ιδιωτικού έργου. Μειοψήφησαν επίσης οι Σύμβουλοι Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας και Α. Καραμιχαλέλης, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Η κατασκευή των δημόσιων έργων διέπεται από ειδική νομοθεσία και συγκεκριμένα τις διατάξεις κυρίως του Ν. 1418/1984 και του π. δ/τος 472/1985, ορισμένες από τις οποίες παρατίθενται στη σκέψη 16. Με αυτές ρυθμίζονται ειδικώς τόσο η ανάληψη της κατασκευής των δημόσιων έργων (διαδικασία - φορείς), όσο και η οργάνωση και η διεύθυνση παραγωγής των έργων. Συγκεκριμένα, την κατασκευή δημόσιων έργων επιτρέπεται να αναλαμβάνουν μόνον επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.Ε.Π.), εάν είναι

ημεδαπές, οι οποίες στελεχώνονται από τεχνικούς εγγεγραμμένους στο Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ) και άλλο επιστημονικό ή τεχνικό και βοηθητικό προσωπικό. Επιβάλλεται δε η διεύθυνση των έργων, από πλευράς του αναδόχου, να γίνεται με την επιτόπια παρουσία τεχνικών στελεχών ή υπαλλήλων της επιχείρησης και προβλέπεται ελάχιστη τεχνική στελέχωση του εργοταξίου σε κάθε δημόσιο έργο, ανάλογα με τη φύση και το μέγεθός του, σύμφωνα με το νόμο ή τη διακήρυξη. Σε αντίθεση με τα όσα ισχύουν για τα δημόσια έργα, για την κατασκευή των ιδιωτικών έργων δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις, που να διέπουν είτε την ανάληψη της κατασκευής τους από ορισμένες μόνον επιχειρήσεις, είτε τη διεύθυνση παραγωγής των έργων αυτών. Δεν προβλέπεται Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων κατασκευής ιδιωτικών έργων, ούτε Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών, αλλά ούτε υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις για τη διεύθυνση κατασκευής των έργων αυτών από τεχνικά στελέχη εγγεγραμμένα σε κάποιο μητρώο κατασκευαστών ιδιωτικών έργων, ή για την ελάχιστη σύνθεση του εργοταξίου από πτυχιούχους τεχνικούς των ΑΕΙ ή ΤΕΙ. Συνεπώς, στο παρόν στάδιο της νομοθεσίας, οποιαδήποτε επιχείρηση, κάθε γνωστής νομικής μορφής, μπορεί να αναλαμβάνει, κατά τις διατάξεις, του κοινού δικαίου, την κατασκευή ιδιωτικών έργων, χωρίς να προβλέπεται ορισμένη στελέχωσή της από τεχνικούς πτυχιούχους ΑΕΙ ή ΤΕΙ και χωρίς να επιβάλλεται η διεύθυνση κατασκευής τους να ασκείται από τους εν λόγω πτυχιούχους εγγεγραμμένους στο ΜΕΚ. Άρα η ανάληψη και η διεύθυνση κατασκευής των ιδιωτικών έργων, η οποία διακρίνεται σαφώς τόσο από την εκπόνηση της μελέτης όσο και από την επίβλεψη της κατασκευής τους, που γίνονται από διπλωματούχους τεχνικούς (ΑΕΙ και ΤΕΙ), σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, αποτελεί μία μη ρυθμισμένη από το νόμο επαγγελματική δραστηριότητα. Για το λόγο δε αυτό, στην επίμαχη διάταξη του άρθρου παρ. 2 περ. α' του προσβαλλόμενου διατάγματος, προβλέπεται, απλώς ότι οι πτυχιούχοι ΤΕΙ έχουν δικαίωμα απασχόλησης "Στην κατασκευή ιδιωτικών έργων της ειδικότητάς τους", χωρίς η διάταξη αυτή να παραπέμπει σε ισχύουσα ειδική νομοθεσία για την κατασκευή ιδιωτικών έργων, αφού τέτοια νομοθεσία δεν υφίσταται, σε αντίθεση με τη διάταξη της περ. β' της ίδιας παραγράφου, η οποία, αναφερόμενη αποκλειστικά στην κατασκευή δημόσιων έργων, παραπέμπει στην σχετική με την εκτέλεση δημόσιων έργων νομοθεσία (Ν. 1418/1984, π.δ. 472/1985 κλπ.) η οποία, βεβαίως δεν έχει εφαρμογή στην κατασκευή και των ιδιωτικών έργων. Συνεπώς, με την ανωτέρω διάταξη της περ. α1 της παρ. 2 του άρθρου 1 του προσβαλλόμενου π. δ/τος δεν αναγνωρίζεται το πρώτον επαγγελματικό δικαίωμα των πτυχιούχων ΤΕΙ στην κατασκευή ιδιωτικών έργων, είτε πρόκειται για την ανάληψη, είτε για τη διεύθυνση τη κατασκευής τους, αλλά επαναλαμβάνεται, για λόγους νομοτεχνικής πληρότητας των ρυθμίσεων του δ/τος, χωρίς να θεσπίζεται, κατ' αρχήν, νέο δικαίωμα η υπάρχουσα γενικής ευχέρεια όσον αφορά την ανάληψη και τη διεύθυνση παραγωγής ιδιωτικών έργων από οποιοδήποτε πρόσωπο χωρίς να απαιτούνται τίτλοι σπουδών ή άλλα προσόντα. Η εν λόγω διάταξη εισάγει κανονιστική ρύθμιση, μόνο κατά το μέρος που περιορίζει την επαγγελματική απασχόληση των πτυχιούχων ΤΕΙ, όσον αφορά την κατασκευή ιδιωτικών έργων, (που όπως ήδη αναφέρθηκε δεν πρέπει να συγχέεται με την εκπόνηση της μελέτης και την επίβλεψη της κατασκευής τους από πτυχιούχους τεχνικούς ΑΕΙ και ΤΕΙ) στους τομείς της ειδικότητάς τους. Η κανονιστική όμως αυτή ρύθμιση, η οποία είναι δυσμενής για τους πτυχιούχους ΤΕΙ, δεν είναι βλαπτική για τα επαγγελματικά συμφέροντα των μελών του αιτούντος ΤΕΕ, αλλά αντιθέτως επωφελής, αφού εισάγει περιορισμό, όσον αφορά τους πτυχιούχους ΤΕΙ, στην υφιστάμενη για κάθε πρόσωπο ευχέρεια να αναλαμβάνει χωρίς τίτλους σπουδών ή άλλα ειδικά προσόντα την εκτέλεση και τη διεύθυνση παραγωγής ιδιωτικών έργων. Επομένως, η εν λόγω διάταξη προσβάλλεται απαραδέκτως με την υπό κρίση αίτηση, δεδομένου άλλωστε και του ότι, σε περίπτωση ακύρωσής της, οι πτυχιούχοι των ΤΕΙ ανακτούν το απεριόριστο δικαίωμα στην κατασκευή, υπό την εκτεθείσα έννοια, ιδιωτικών έργων. Τέλος, εν πάση περιπτώσει, ο καθορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων ΤΕΙ με αναφορά στην ειδικότητά τους είναι, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί στις προηγούμενες σκέψεις, ειδικός και συγκεκριμένος, αφού, με τον τρόπο αυτό, προσδιορίζονται σαφώς και σε αντιστοιχία με το αντικείμενο σπουδών τους οι κατηγορίες έργων, στις οποίες οι εν λόγω

πτυχιούχοι μπορούν να απασχολούνται επαγγελματικά. Δεν μπορεί δε να γίνει λόγος για εξομοίωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων ΤΕΙ με τα επαγγελματικά δικαιώματα των διπλωματούχων ΑΕΙ, αφού, κατά τα προεκτεθέντα, αυτά διαφοροποιούνται ουσιωδώς. Ως εκ τούτου ο αντίθετος λόγος ακυρώσεως είναι, εν πάση περιπτώσει, απορριπτέος ως αβάσιμος.

19. Επειδή, τέλος, σύμφωνα με την περίπτ. ζ της παρ. 2 του άρθρου 1 του προσβαλλομένου διατάγματος, οι εν λόγω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα να «εκτελούν ή συμμετέχουν στην εκτέλεση εργασιών πραγματογνωμοσύνης, αξιολόγησης προσφορών αγοράς, ποιοτικού ελέγχου υλικών, έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους». Η ρύθμιση αυτή έχει θεσπισθεί ομοίως κατά παράβαση της εξουσιοδοτικής διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 2 περίπτ. γ του ν. 1404/1983, κατά τα γενόμενα δεκτά σε προηγούμενη σκέψη, και είναι μη νόμιμη και ακυρωτέα, όπως βασίμως προβάλλεται, διότι δεν προσδιορίζονται κατά συγκεκριμένο τρόπο οι εργασίες πραγματογνωμοσύνης κ.λπ., τις οποίες δικαιούνται να διεξάγουν οι εν λόγω πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι., χωρίς, κατά τα ανωτέρω, η πλημμέλεια αυτή να αίρεται από το ότι στη διάταξη αυτή ορίζεται ότι οι εν λόγω εργασίες αναφέρονται σε έργα και εργασίες «της ειδικότητας» των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Σ. Καραλής, Ν. Σακελλαρίου, Δ. Πετρούλιας και Ν. Μαρκουλάκης, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί στη σκέψη 14, επιτρεπώς κατά το Σύνταγμα τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. καθορίζονται με αναφορά στην ειδικότητά τους. Ο καθορισμός αυτός είναι ειδικός και συγκεκριμένος αφού προσδιορίζονται σαφώς, με τις συγκεκριμένες κατηγορίες έργων, δημόσιων και ιδιωτικών, οι τομείς στους οποίους οι πτυχιούχοι κάθε Τμήματος μπορούν να απασχολούνται επαγγελματικά, μεταξύ άλλων και με την εκτέλεση εργασιών ή συμμετοχή στην εκτέλεση εργασιών πραγματογνωμοσύνης, αξιολόγηση προσφοράς, ποιοτικού ελέγχου υλικών έργων και εργασιών της ειδικότητάς τους, κατά την κρίσιμη, εν προκειμένω, διάταξη της περ. ζ της παρ. 2 του άρθρου 1 του προσβαλλόμενου διατάγματος. Με τον τρόπο αυτό καθορισμού, εξασφαλίζεται η αντιστοιχία του αντικειμένου σπουδών προς το περιεχόμενο των απονεμόμενων επαγγελματικών δικαιωμάτων με κριτήρια γνωστικά. Δεν μπορεί δε, εν πάση περιπτώσει, να γίνει λόγος για εξομοίωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων, των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. με τα επαγγελματικά δικαιώματα των διπλωματούχων Α.Ε.Ι. αφού αυτά διαφοροποιούνται ουσιωδώς, όπως εκτίθενται στη σκέψη 14. Συνεπώς οι αντίθετοι λόγοι ακυρώσεως, για παράβαση των άρθρων 16 παρ. 7 και 4 του Συντάγματος, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

Διά ταύτα

Δέχεται την αίτηση.

Ακυρώνει την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του π.δ. 318/1994, κατά το σκεπτικό.

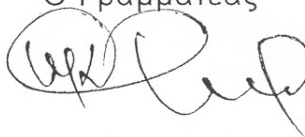
Απορρίπτει τις παρεμβάσεις.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου και

Επιβάλλει στο Δημόσιο και τους παρεμβαίνοντες, συμμετρως, τη δικαστική δαπάνη του αιτούντος, που ανέρχεται σε 1.140 ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 28 Μαΐου και 22 Ιουνίου 2004

Ο Πρόεδρος

Χ. Γεραρής

Ο Γραμματέας

Μ. Καλαντζής

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 4^{ης} Μαρτίου 2005.

Ο Πρόεδρος

Χ. Γεραρής

Ο Γραμματέας

Β. Μανωλόπουλος

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Αθήνα, 23-3-2005

Αικ. ΡιπΗ

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Για τη νόμιμη σήμανση

Αθήνα 23-3-2005

Αικ. ΡιπΗ